ԺԱ. ՏԱՐԻ 2983 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 7 ԱՐԱՋ 4386 14 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1894 19 ՐԻՇԼԻՊ 1311 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ՍՈ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Դպրատիա, Կ. Պոլիս

درعلیه ده غلطه ده آره‌وك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան դրամական արժէք	150
»	Վեցամսեայ » »	75
»	Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներու	Տարեկան Քրամի	56
»	Վեցամսեայ »	28
Ընտիր բաժանորդագրութիւն եղբայրաց տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի		2
Բաժանորդագրութեան ծախքը միօրինակ		Գրուշ 50

«Անանուն գրութիւնս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ես չի տրուիր»

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 14/26 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1894

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԹԱՆԳԱԼԱՆ ԴԱՐԵՐ

Վանէ վերջին տուրհանդակաւ կը գրեն մեզ թէ «չի կարծուիր որ Պարիզարքարանն հաստատէ Գէորգ եպիսկոպոսի ընտրութիւնն որպէս առաջնորդ Վանայ։ զի սոյն ընտրութիւն օրինաւորութեան և ուղղամտութեան կարեւոր պայմանները չէ ներկայացուցած։ Որպէս կը յիշեն Ա.Է.Բ.ի ընթերցողք, Ամեն. Տ. Յարութիւն Սրբազանի Պարիզարքութեան օրով այն եպիսկոպոս տեղւոյն առաջնորդական փոխանորդի պաշտօնը կը վարէր, երբ իր ընթացքին բերմամբ Պարիզարքարանէն պաշտօնանկ եղաւ, և յորէ անտի Լիմ անապատի վանահայրութիւնը կը վարէր, ուր չկրնալով գոհացնել մի քանի գիւղերու հոգեւոր պէտքերը, 1891 թուականին անտի հեռացուցուեցաւ Պարիզարքարանի հրամանաւ, որ զինք Ադթամար կղզին զրկեց։ Բայց Ն. Գերապատուութիւն նախամեծար տեսնելով քաղաքս գալ, ուր տան մը մէջ քաշուած կ'ապրէր։ Այս վիճակին մէջ, դարձեալ Աբէ-Եզի ընթերցողք անշուշտ կը յիշեն թէ տարի մը առաջ Բաղէշի Գաւառական ժողովը տեղւոյն առաջնորդ ընտրեց զինք, և Պարիզարքարանէն քանիցս պատուիրեցաւ որ իւր նոր պաշտօնավայրն երթայ, բայց ինք այլ և այլ պատճառներով չհամակերպեցաւ, և Բաղէշ մնաց առանց առաջնորդի։ Երկու-երեք ամիս առաջ, Ագգ. Կեդր. Վարչութիւնն որոշեց զի Լիմ անապատի վանահայրութիւնն ստանձնելով հոն քաշուի քաղաքէս, և սակայն երրորդ անգամ լինելով մնաց քաղաքիս մէջ, և մինչ Պարիզարքարանէն կը սպասուէր վերջնական անօրինութիւն մը իրեն նկատմամբ, ահա ո՛ և իցէ եղանակաւ կը յայտնի առաջնորդական ընտրութիւն մը ձեւացնել, որոյ պարագայք ոչ նուազ հետաքրքրաշարժ են։ Գաւառ. ժողովոյ 20 անդամներ եպիսկոպոսին տան մէջ նիստեր ընելէ վերջին, անանց պաշտօնական հրաւէրի առաջնորդարան կերթան նիստ ընելու, և այժմս բազմեցնելով ո՛ և իցէ քահանայ մը, մինչ անգին կար նորընտիր Պարիզարքական Փոխանորդ մը, իրենք զիրենք Կրօնական և Քաղաքական ժողովներու անդամ կընտրեն, և յիշեալ քահանային ձեռամբ հեռագրել կուտան ի Պարիզարքարան, տեղեկացնելով չհասած և իրողութիւնը չհասկցուած կանխահաս վաւերացում մ'ընդունելու նպատակաւ, յորմէ յուսախաբ կը լինին։ Մինչ Պարիզարքական Փոխանորդ Տ. Սահակ վարդապետ Ազգ. Կեդր. Վարչութենէն վերակոչուեալ և վաւերացեալ խառն ժողովոյ հետ կը պաշտօնավարէ ամենայն օրինաւորութեամբ և բարեկարգութեամբ, և հարկ եղածը կը տեղեկագրէ ի Պարիզարքարան, նորընտիր անուանական ժողովականք կը շարունակեն գումարութիւնք, և ահա կ'ընտրեն նոյն եպիսկոպոսն, առանց առաջնորդական ցուցակ խնդրելու Պարիզարքարանէն։ 40 տարիէ հետէ այս եպիսկոպոսի անուն յաճախ յիշատակուած է լրագրութեան և վարչական շրջանակներու մէջ, և անոր մասին անպատատեղեկագիրք Արամ Ճանանց Սրբազանի, Օրմանեան Սրբազանի, Ալէքսիճեան Սրբազանի և Այվազեան վարդապետի դրած են Պարիզարքարանի մէջ։ Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնն ապաքէն այնքան տեղեակ է անոր անցեալին, որ կը յուսացուի թէ անոր հետեւակներուն այս վերջին հնարքն ակնկալուած յաջողութիւնը չունենար»։

* * *

Ինչպէս կ'երեւի այս տողերէ և այն նամակէ զոր լրագրոյս չորեքշաբթի առաւօտ թուով հրատարակած էինք անկողմնակալութեամբ, երկու կուսակցութիւնները տարբեր կերպիւ կը պատմեն գործը, կատարուած ընտրութիւնը մէն օրինաւոր համարելով, միւսն ապօրէն։

Այս հակառակ դրութեանց մէջ ճշմարիտ կեա՞ մը եթէ կայ, Պօղոս եպիսկոպոսի անցեալ գործունէութեան ապարդիւն հանգամանքն է, ինչպէս տասն տարիէ հետէ կը պատմուի Աբէ-Եզի մէջ։ — Ոչ նուազ ստոյգ է թէ իւր նախկին գործավարութեանց նկատմամբ Սրուանձտեանց, Օրմանեան և Աբէքմճեան Սրբազաններու իբրեւ քննիչ գրած տեղեկագրութիւնք, նմանապէս Այվազեան վարդապետի պաշտօնագիրք անպատատեղած են Պօղոս եպիսկոպոսի։ 1860 թուականէն ի վեր, Պօղոս եպիսկոպոսի արարք և հանգամանք լրագրին ծանօթ են Պարիզարքարանի մէջ, և Պարիզարքական անօրէնութեանց առարկայ եղած։

Սա եւս ստոյգ է թէ նոյն եպիսկոպոս անցեալ տարի Բաղէշի Առաջնորդ ընտրուած էր և չէր գացած, և թէ տեղ մը պաշտօնի կոչուելէն ետքն հոն չգացողն ուրիշ տեղ պաշտօնի կոչել հանակ է Պարիզարքարանի լուսագոյն սովորութեանց, և առաջի կարգ անցած այն ճշմարտութեան թէ «փոքձեալը կը-կին փոքձել յիմարութիւն է»։

Իսկ ներկայ պարագային մէջ, կատարուած ընտրութիւնն օրինաւո՞ր է թէ ոչ, այդ մասին որոշում տալ կը վերաբերի Վարչութեան, որ պարագայներուն առաւել իրազեկ պէտք է լինի, և կը յուսանք թէ շրջահայեցութեամբ կընէ վերջնական անօրէնութիւնն այն ընդարձակ թեմին նկատմամբ, եկեղեցական կարգն ու կանոնն անվնաս պահելու պահպանելու համար ազգային շրջանակի մէջ։

Եթէ մեր կարծիքն հարցուի, կ'ըսենք թէ եկեղեցական մը որ Վանահայր ընտրուած է, ըստ եկեղեցական օրէնի ցիկոնս պաշտօն մ'ընդունած կը սեպուի։ Արդ, Պօղոս եպիսկոպոս Լիմ անապատի Վանահայրութեան անուանուած ըլլալով, կը բաւէր որ անցեալ տարի յայտարարուէր Վարչական հեղինակութեամբ թէ Պօղոս եպիսկոպոս Վանայ է։ Բայց նոյն պահուն իրեն բաղմաթիւ համակրողք, և ի մասնաւորի բարեշնչուտակ Յակոբոս էֆենտի կոճիկեան, որ անձնական քարտուղարն էր մեծանուն Բէշիկ փաշայի, ոգւով չտի կ'սխալուին քահանային վերադարձին համար։ Նոյն ինքն Յակոբոս Պարիզաք՝ համոզուելով որ անմեղ է Արծրունին, կ'աշխատի նոյն գործին, և հաւաքական գիմումներու և միջնորդութեանց շնորհիւ Արծրունի կը վերադառնայ Կ. Պոլիս։ Նոյն իսկ Յակոբոս Պարիզաք՝ չերմանալէս հանձարելով Արծրունիի, մինչեւ վերջը կը յարդէ կը մեծարէ։ Յակոբոսի յաջորդող Պարիզարքունք հաւասարապէս կը մեծարեն զանի, և Մարմէոս Պարիզաք՝ 1845ին մանաւոր կոնդակաւ զՏ. Գէորգ Արծրունի կը կարգէ Առաքելեց Խաչիկի Մ. Սահակեանց եկեղեցւոյ։

1852 թուականին, Կարապետ վարդապետ Շահնազարեան հիւանդ վիճակի մէջ փարիզ Կ. Պոլիս վերադառնալով՝ հիւր կը գտնուէր Այվազեան-Տիւրիներու տունն։ Իմաց կուտան Արծրունիի թէ «Գիտուն վարդապետ մը եկած է մեզի. հրամիլ եկու, շատ գոհ կը մնաս»։—Արծրունի անմիջապէս կը վազեցնայ անձամբ պատասխանել նոյն հրաւէրին, (**) և առաջին տեսութեամբ գաղափարաց և զգացմանց աշխարհի ներդաշնակութիւն մը կը գոյանայ որ շատ չանցած հայրենասիրական մեծարանքի և գուրգուրանաց կերպարանք կ'առնու։ Արծրունիի առաջին գործը կ'ըլլայ ներկայացնել զՇահնազարեան Խաչիկի Ամիրայից՝ իբրեւ տաղանդաւոր, անձնուրաց և ճշմարիտ վարդապետ Հայ Եկեղեցւոյ։

Հոս ուշադրդ կը համարիմ ի մէջ բերել այն գժուարութիւններ որոց ենթարկուեցաւ ոգեցեալն Շահնազարեան, ազգային շրջանակի մէջ. այս սիւնակաց մէջ իսկ պատեհութիւն ունեցած եմ (1891 մայիս 10) մանրամասն կերպով նկարագրել հանգուցեալն կեանքը. Տ.

(*).—Շարունակութիւն Դէ. տուր թերթէն։

(**).—Այս միջոցին է որ Հ. Գաբրիել Այվազեան, Հ. Սարգիս Թէոդորեան, Հ. Ամիրսխոս և Խորէն Դաւթեան կը վերադառնային ի Ծոց իրենց մայրենի եկեղեցւոյ։

Արծրունի զՇահնազարեան կը հիւրընկալէ իւր տունն և ընտանեկան ամենատեսակ հոգատարութիւն, բժշկական ամեն խնամք կը շռայլէ։ Բժշկաց խորհրդոյն հաճելի, կառնէ օդափոխութեան կը տանի ի Եագաճզգ. անտի կը վերադառնայ երկու ամիսէն և դարձեալ իւր տան մէջ նոյն խնամքն և հայրական գութն ի գործ դնելով։

Սակայն գիտութիւնն արդէն ի վաղուց ատած էր իւր անողոք և անդառնալի վճիռը. Շահնազարեան դատապարտուած էր. ինքն ալ կը զգար իւր մեռնելու վախճան և իւր կտակը Տ. Արծրունիի գրել տալէ երեք ժամ յետոյ՝ կ'ուտնէ իւր հոգին այն ծերունւոյն բարկ. մէջ։ Շահնազարեանի մահէն յետոյ՝ Տէր Արծրունի իւր բոխանդակ սէրը կը կեդրոնացնէ արդէն իւր հանգելեալի հոգեհատարին՝ Ներսէս եպս. Վարժապետեանի վրայ, յայնժամ քարոզիչ Խաչիկի և կուսակակատար Շահնազարեան վարդապետի։

Վարժապետեան օր մ'այցելութեան կ'երթայ Այսթէֆանոս, Տատեան Պօղոս պէյի պղտւոյն՝ Սիմոն պէյի տունը (վեսայ ճարտարապետ Ամիրայի)։ Հոն, տեսակցութեան միջոցին խօսք կը բանայ Ներսէս եպս. և կ'ըսէ թէ «կարապետ Ամիրան անտեղի տանջութիւն մ'ունեցեր է Արծրունիի դէմ և զրպարտութեանց հաւատալով՝ թշնամական ընթացք մը բռներ է այնպիսի արժանաւոր եկեղեցականի մը նկատմամբ։»

Կարապետ Ամիրայ այն պարագայն իմանալով իւր ազիկէն, անմիջապէս Պէշիքթաշի Աւագերէցին միջոցաւ լուր կը դրկէ որ գայ զինքը տեսնէ։ Արծրունին կ'երթայ, ճարտարապետ Ամիրայ կը խոստովանի իւր ակամայ մեղանչանքն. և Արծրունիին «Ողորմեցի» ըսել տալով՝ ծերագիր կը հանդարտի անոր սիրտը։

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆԵՐ

Տ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԱՒԱԳ ԲԱՀԱՆԱՅԻՆ ՎՐԱՑ Գ. (*)

Աւագրունի եօթն ամիս կը մնայ ի Զորլու, տեղւոյն առաջնորդարանին մէջ։ Բայց նոյն պահուն իրեն բաղմաթիւ համակրողք, և ի մասնաւորի բարեշնչուտակ Յակոբոս էֆենտի կոճիկեան, որ անձնական քարտուղարն էր մեծանուն Բէշիկ փաշայի, ոգւով չտի կ'սխալուին քահանային վերադարձին համար։ Նոյն ինքն Յակոբոս Պարիզաք՝ համոզուելով որ անմեղ է Արծրունին, կ'աշխատի նոյն գործին, և հաւաքական գիմումներու և միջնորդութեանց շնորհիւ Արծրունի կը վերադառնայ Կ. Պոլիս։ Նոյն իսկ Յակոբոս Պարիզաք՝ չերմանալէս հանձարելով Արծրունիի, մինչեւ վերջը կը յարդէ կը մեծարէ։ Յակոբոսի յաջորդող Պարիզարքունք հաւասարապէս կը մեծարեն զանի, և Մարմէոս Պարիզաք՝ 1845ին մանաւոր կոնդակաւ զՏ. Գէորգ Արծրունի կը կարգէ Աւագելեց Խաչիկի Մ. Սահակեանց եկեղեցւոյ։

1852 թուականին, Կարապետ վարդապետ Շահնազարեան հիւանդ վիճակի մէջ փարիզ Կ. Պոլիս վերադառնալով՝ հիւր կը գտնուէր Այվազեան-Տիւրիներու տունն։ Իմաց կուտան Արծրունիի թէ «Գիտուն վարդապետ մը եկած է մեզի. հրամիլ եկու, շատ գոհ կը մնաս»։—Արծրունի անմիջապէս կը վազեցնայ անձամբ պատասխանել նոյն հրաւէրին, (**) և առաջին տեսութեամբ գաղափարաց և զգացմանց աշխարհի ներդաշնակութիւն մը կը գոյանայ որ շատ չանցած հայրենասիրական մեծարանքի և գուրգուրանաց կերպարանք կ'առնու։ Արծրունիի առաջին գործը կ'ըլլայ ներկայացնել զՇահնազարեան Խաչիկի Ամիրայից՝ իբրեւ տաղանդաւոր, անձնուրաց և ճշմարիտ վարդապետ Հայ Եկեղեցւոյ։

Հոս ուշադրդ կը համարիմ ի մէջ բերել այն գժուարութիւններ որոց ենթարկուեցաւ ոգեցեալն Շահնազարեան, ազգային շրջանակի մէջ. այս սիւնակաց մէջ իսկ պատեհութիւն ունեցած եմ (1891 մայիս 10) մանրամասն կերպով նկարագրել հանգուցեալն կեանքը. Տ.

(*).—Շարունակութիւն Դէ. տուր թերթէն։

(**).—Այս միջոցին է որ Հ. Գաբրիել Այվազեան, Հ. Սարգիս Թէոդորեան, Հ. Ամիրսխոս և Խորէն Դաւթեան կը վերադառնային ի Ծոց իրենց մայրենի եկեղեցւոյ։

ԿԼՏԻԲ-ՓԱՇԱՅԻ ԲԱՀԱՆԱՅԻՆ

ԹԱՆԳԱԼԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

. . . Խմբագրապետ

Նախորդ օրուան Պատ. թերթիդ մէջացու զիտողութիւն մ'ընդած է Կեսարացի պատուաւոր վերադասակ. ծերունի տիկնոջ մը յուսարվաւորութեան հանդիսին քահանայից բացակայութեան նկատմամբ, որոյ մասին տեղի ունեցած թիւրիմացութիւնն ուղղելու համար, անհրաժեշտ նկատած էիք Խորհրդոյս կամ քահանայից կողմանէ բացատրութիւն մը տալուիը։

Ննջեցեալ մ'ընտանեաց ու պարագայից հոգեկան մխիթարութիւններէն մին է արդարեւ՝ փափաքուած թուով եկեղեցականներ հրաւիրելով յուսարկաւորութեան կրօնական արարողութիւնը հանդիսաւորել։

Նմանօրինակ զգացմամբ, անոյշ Տէր, չորեքշաբթի առաւօտ, Խորհրդոյս ներկայացաւ հանդուցեալ տիկնոջ ընտանեաց կողմանէ մի անձնաւորութիւն՝ կարգադրելու համար պատշաճ. Ս. Եկեղեցւոյս քարոզիչ Ս. Հայրն և Աթոռական քահանայն զնտել տուին թէ՝ Ս. Ծննդեան տօնի Ա. օրն ընդհանրապէս քահանայք ցրուեալ կը լինին. եթէ կարելի է, յուղարկաւորութեան հանդէսն կամ այսօր կատարի և կամ Ս. Ծննդեան Բ. օրն, որպէս զի վավերացած թուով քահանայք ներկայ գտնուին. Խորհուրդս եւս նոյնը կրկնեց, և սակայն պատասխանուեցաւ թէ՝ մահադրերն տպուած ըլլալով, յետաձգումն կարելի չէ։ Ուստի որոշուեցաւ առնուազն 6 քահանայից ներկայութիւնն և առ այս պատշաճ ազդարարութիւնն եղաւ առ որ անկ էր։

Հետեւեալ օրն, որ էր Ս. Ծննդեան Ա. օր, ճիշդ պրպեալ պահուն ըստ հրաւիրանաց ներկայ կը գտնուի Թագիս Քարոզիչ Ս. Հայրն, որ Տաներէցին հետ ըստ պատշաճի կը կատարէ յուսարկաւորութեան կրօնական արարողութիւնը, մինչ նոյն պահուն Ս. Եկեղեցւոյս մօտակայ տուներն այցելով Թագիս վիրացեալ քահանայից ոմանց եղած կրկին հրաւէրն եւս անսեալի կը մնայ, հակառակ հոգեկան վիճակաց ոնջեցեալին ընտանեաց ու պարագայից, որք՝ ուեղրդ է յիշել թէ՝ հետեւեալ օրն յօժարակամ նուիրեցին Ս. Եկեղեցւոյս յատուկ նուէրն և այլ պաշտօնէից իրաւունքն, ի բաց առեալ քահանայից բաժինն։

Անհատական Խորհուրդս իրողութիւնն հրապարակաւ բացատրելով, կը յուսայ թէ թիւրիմացութեանց այլ եւս տեղի չի մնար, և ուրիշ անգամ մեր միացեալ պատուարժան քահանայից դասը ժողովրդեան հոգեկան զգացումներն յարգելով, տեղի չի տար հրապարակային դիտողութեանց։

Մնամք խորին յարգանօք

Ի Դիմաց Թագական Խորհրդոյ

Ապէնադիպը Ապէնադէպ

Ց. ԳՈՐԵԱՆ Ա. ԹԷՔԵՐԵԱՆ

12 Յունուար 1894 (Կնիք Խորհրդոյն)

Կէսարիա-Փաշա

ԳԻՊԱՔԱՐԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ.— Ներքին գործոց Նախարար Պ. Ասքիթ, որ ծերունի Նախարարապետին թոռն ըլլալ կարենալու չափ երիտասարդ մարդ մ'է տակաւին, կը շարունակէ օգտակար անօրէնութիւնները ընել ի դիմաց և գործադրելի դատերու համար։ Յեռնելով որ գործադրանիցս մէջ կանանց աշխատութիւնը պաշտպանելու և ապահովելու համար իւր ըրած անօրէնութիւնք լաւագոյնս ատած և ընդհանուր գոհունակութիւն պատճառած են, որոշեց աւելցնել թիւը քննիչ-տեսչուհիներու, ոչ գործարանները այցելով պիտի հսկեն ճշդիւ գործադրման այն օրէնքին որով որոշուած է թէ կանայք և աղջկունք իրենց գործատոր ինչպէս կը ընեն աշխատել գործարանները և արհեստանոցներու մէջ։

ԴԻՊԼՆՍԱ.—Զորեքշաբթի աւուր հեռագիր մը կ'ըսէր թէ Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը միաձայն յայտարարած է որ պատրաստ է ամենակիր կառավարութեան ամեն անօրէնութեանց Մատակարար կղզւոյն նկատմամբ։ Ցայսմիկ է թէ Մատակասքար կղզին ուրոյն Տէրութիւն մ'է, որ իւր քաղաքակրթութիւնն Ամերիկացիներէն և Անգլիացիներէն ընդունած է, և կրթեալ դասերուն ինչպէս և Արքունեաց մէջ անգլիերէն լեզուն կը սիրէ, ու բողոքականութիւնն ալ քիչ շատ յաջողութիւն ունեցած է հոն։ Բայց ֆրանսական շահեր հոն ֆրանսական միջամտութիւնմէ հարկաւոր ըրած ըլլալով, կղզին հիմա կը գտնուի ֆրանսական թեւարկութեան ներքեւ։ Այնու հանդերձ, Անգլիացւոց և Ամերիկացւոց ազդեցութիւնն արմատախիլ եղած չէ, և մերթ ընդ մերթ Ֆրանսացիներուն տրիպէս կը թուի թէ Մատակասքարի թագուհին և իւր կառավարութիւն ֆրանսական ինչ ինչ առաջարկութեանց դէմ գրած են, կամ հակաֆրանսական ուղղութիւն մը բռնած են, այնպէս որ Փարիզեան լրագիրք շատ խիստ կը խօսին և նոյն իսկ զինուորական միջոցներու պէտք կը տեսնեն՝ Ֆրանսայի իրաւունքները պահպանելու համար այն մեծ կղզւոյ մէջ, որ Ափրիկէի Ասիոյ և Եւրոպայ ճանապարհներուն մէջտեղ իւր կարեւոր դիրքով, իրաւունք նախանձելի սեփականութիւն մ'է Եւրոպական գաղթական Տէրութեանց ո՛ և իցէ մէկուն համար։ Խօսք կայ ֆրանսական քանի մը հազար զօրքով գրաւելու կղզւոյն քանի մը կարեւոր կէտերը։

Պ. ԲՕԼ ՏԷՐՈՒԼԷՏ, նախկին պուլանժէական գործիչը, քաղաքականութենէ բոլորովին հրաժարելով, Լանժէլի քաղաքը քաշուած է Շառանդ գաւառին մէջ, և հոն գրեց Գէոլոֆէնի Երգերն անուն քերթուածոյ հատաքաղ մը, որ անցեալ չաբթուն հրատարակեցաւ և որոյ վրայ Ջեմ գովեստ կը խօսին Փարիզեան լրագիրք։

ՍՊԱՆԵԱ. — Մադրիտ լրագիր մը կը ծանուցանէ թէ ի մասոյ գրքոյկ մը պիտի հրատարակի որ մեծ ազմուկ պիտի հանէ զրական աշխարհին մէջ։ Հեղինակն ապացոյցներով պիտի հաստատէ թէ պանիայի զրագէտք և զրպիտուհիք ոմանք տարիներէ ի վեր ուրիշ բան չեն ըներ բայց եթէ Ֆրանսայի և իտալացի հեղինակներու գործերը կը թարգմանեն և իրենց անունները կը հրատարակեն իբրեւ ինքնագիր։—(Անանկ է նէ շատ խիստ չդատենք մեզ աւելի մօտ գտնուող այն քրոնիկագիրներն զոր Փարիզեան Պուլվարտիէ թերթիկներու մէջ կարդացածնին իբրեւ հայ կեանքէ կամ Հայ-Լայֆէ առնուած նորութիւններ ամեն շաբթու կը հրատարակեն մեր զարմութեան։)

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ԲԺԻՇԿ ՄԸ.— Աբէ-Եզի մէջ բաւական մանրամասնութեամբ խօսեցանք Սրբ Անտրիու Քլարք անգլ. անուանի բժիշկին վրայ, անոր մահը ծանուցանելու առթիւ։ Տէյլի Նիւ-ի կը գրէ թէ այս բժիշկ եթէ իւր սովորական այցեգնէն պակաս զրամ իրեն տուէր, չէր մերժեր, բայց եթէ աւելի տուէր, եռ կուտար։ Ցօդուածագիրն, իւր անձնական ծանօթութեան հաւմամբ, դէպք մը կը յիշէ ուր Տոքթորն եռ տուած էր աւելորդ գումարն, յիշեցնելով թէ այն պարագային մէջ իւր այցելուն երկու ոսկի էր միայն։ Մի քանի տարի առաջ Արթրունի ղեհանազարեան կը հիւրընկալէ իւր տունն և ընտանեկան ամեն տեսակ հոգատարութիւն, բժշկական ամեն խնամք կը շռայլէ։ Բժշկաց խորհրդոյն հաճելի, կառնէ օդափոխութեան կը տանի ի Եագաճզգ. անտի կը վերադառնայ երկու ամիսէն և դարձեալ իւր տան մէջ նոյն խնամքն և հայրական գութն ի գործ դնելով։

Սակայն գիտութիւնն արդէն ի վաղուց ատած էր իւր անողոք և անդառնալի վճիռը. Շահնազարեան դատապարտուած էր. ինքն ալ կը զգար իւր մեռնելու վախճան և իւր կտակը Տ. Արծրունիի գրել տալէ երեք ժամ յետոյ՝ կ'ուտնէ իւր հոգին այն ծերունւոյն բարկ. մէջ։ Շահնազարեանի մահէն յետոյ՝ Տէր Արծրունի իւր բոխանդակ սէրը կը կեդրոնացնէ արդէն իւր հանգելեալի հոգեհատարին՝ Ներսէս եպս. Վարժապետեանի վրայ, յայնժամ քարոզիչ Խաչիկի և կուսակակատար Շահնազարեան վարդապետի։

Վարժապետեան օր մ'այցելութեան կ'երթայ Այսթէֆանոս, Տատեան Պօղոս պէյի պղտւոյն՝ Սիմոն պէյի տունը (վեսայ ճարտարապետ Ամիրայի)։ Հոն, տեսակցութեան միջոցին խօսք կը բանայ Ներսէս եպս. և կ'ըսէ թէ «կարապետ Ամիրան անտեղի տանջութիւն մ'ունեցեր է Արծրունիի դէմ և զրպարտութեանց հաւատալով՝ թշնամական ընթացք մը բռներ է այնպիսի արժանաւոր եկեղեցականի մը նկատմամբ։»

Կարապետ Ամիրայ այն պարագային իմանալով իւր ազիկէն, անմիջապէս Պէշիքթաշի Աւագերէցին միջոցաւ լուր կը դրկէ որ գայ զինքը տեսնէ։ Արծրունին կ'երթայ, ճարտարապետ Ամիրայ կը խոստովանի իւր ակամայ մեղանչանքն. և Արծրունիին «Ողորմեցի» ըսել տալով՝ ծերագիր կը հանդարտի անոր սիրտը։

Գ. Մ.

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆԵՐ

Նախորդ օրուան Պատ. թերթիդ մէջացու զիտողութիւն մ'ընդած է Կեսարացի պատուաւոր վերադասակ. ծերունի տիկնոջ մը յուսարկաւորութեան հանդիսին քահանայից բացակայութեան նկատմամբ, որոյ մասին տեղի ունեցած թիւրիմացութիւնն ուղղելու համար, անհրաժեշտ նկատած էիք Խորհրդոյս կամ քահանայից կողմանէ բացատրութիւն մը տալուիը։

Ննջեցեալ մ'ընտանեաց ու պարագայից հոգեկան մխիթարութիւններէն մին է արդարեւ՝ փափաքուած թուով եկեղեցականներ հրաւիրելով յուսարկաւորութեան կրօնական արարողութիւնը հանդիսաւորել։

Նմանօրինակ զգացմամբ, անոյշ Տէր, չորեքշաբթի առաւօտ, Խորհրդոյս ներկայացաւ հանդուցեալ տիկնոջ ընտանեաց կողմանէ մի անձնաւորութիւն՝ կարգադրելու համար պատշաճ. Ս. Եկեղեցւոյս քարոզիչ Ս. Հայրն և Աթոռական քահանայն զնտել տուին թէ՝ Ս. Ծննդեան տօնի Ա. օրն ընդհանրապէս քահանայք ցրուեալ կը լինին. եթէ կարելի է, յուղարկաւորութեան հանդէսն կամ այսօր կատարի և կամ Ս. Ծննդեան Բ. օրն, որպէս զի վավերացած թուով քահանայք ներկայ գտնուին. Խորհուրդս եւս նոյնը կրկնեց, և սակայն պատասխանուեցաւ թէ՝ մահադրերն տպուած ըլլալով, յետաձգումն կարելի չէ։ Ուստի որոշուեցաւ առնուազն 6 քահանայից ներկայութիւնն և առ այս պատշաճ ազդարարութիւնն եղաւ առ որ անկ էր։

Հետեւեալ օրն, որ էր Ս. Ծննդեան Ա. օր, ճիշդ պրպեալ պահուն ըստ հրաւիրանաց ներկայ կը գտնուի Թագիս Քարոզիչ Ս. Հայրն, որ Տաներէցին հետ ըստ պատշաճի կը կատարէ յուսարկաւորութեան կրօնական արարողութիւնը, մինչ նոյն պահուն Ս. Եկեղեցւոյս մօտակայ տուներն այցելով Թագիս վիրացեալ քահանայից ոմանց եղած կրկին հրաւէրն եւս անսեալի կը մնայ, հակառակ հոգեկան վիճակաց ոնջեցեալին ընտանեաց ու պարագայից, որք՝ ուեղրդ է յիշել թէ՝ հետեւեալ օրն յօժարակամ նուիրեցին Ս. Եկեղեցւոյս յատուկ նուէրն և այլ պաշտօնէից իրաւունքն, ի բաց առեալ քահանայից բաժինն։

Անհատական Խորհուրդս իրողութիւնն հրապարակաւ բացատրելով, կը յուսայ թէ թիւրիմացութեանց այլ եւս տեղի չի մնար, և ուրիշ անգամ մեր միացեալ պատուարժան քահանայից դասը ժողովրդեան հոգեկան զգացումներն յարգելով, տեղի չի տար հրապարակային դիտողութեանց։

Մնամք խորին յարգանօք

Ի Դիմաց Թագական Խորհրդոյ

Ապէնադիպը Ապէնադէպ

Ց. ԳՈՐԵԱՆ Ա. ԹԷՔԵՐԵԱՆ

12 Յունուար 1894 (Կնիք Խորհրդոյն)

Կէսարիա-Փաշա

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (137)

ԺԻՒԼ ԼԵՌՄԻՆԱ

ԲԱՐԻԶԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԱՏՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՏԵԱՆԸ

Երբ իր յիշողութեան մէջ կը փնտռէր, կը տեսնէր նորէն Օթէլ-Տիէօի սրահը իր գեղին պատերովը, ճերմակ սաւաններով անկոգինովը, հիւանդապահներովը որք բառուերի պէս կը սահէին։

Յեռոյ տարօրինակ զգացողութիւն մը, անանձնի ցաւեր կը զգար գլխուն մէջ։ Արիւնը կը սառէր, ընդհանուր դող մը, լզգում, պտուտք, անշարժութիւն, լռութիւն...

Եւ երբ արթնցած էր, շուրջանակի մթութիւն, անթափանց խաւար։

Բռնած էին զինքը։ Հիմակ կը գրտնուէր մեծ սրահին մէջ զոր նկարագրեցինք և զոր քսամեսարուս կերպով կը լուսաւորէին դողդոջուն ջահերը։

Իր առջեւ դատարանը։

Զեռքեր իր ուսերուն վրայ, կապեր իր բազուկները։

Ո՞ւր էր։ Ապշաբեկ, կը նայէր և չէր տեսնար։

Նորէն հրեցին զինքը, և առանձին մնաց կիսաշրջանակին կեդրոնը զոր կը կազմէին դատարանը, ամբաստանեալներուն նստարանը և դատախազին բեմը։ Դանդաչեց և ձեռքերովը ճակատը սեղմեց։ Բովանդակ էութեան ընկճումն էր այս։

Ցանկարծ ձայն մը լսեց որ մինչեւ իրեն կը հասնէր, իբր թէ թանձր պատի մը մէջէն խօսէին իրեն հետ։ Եւ սակայն, հակիւ երկու մէթրեր կը բաժնէին զինքը դատաւորէն։

—Տիւլուֆէ, կ'ըսէր ձայնը, պատրա՞ստ էք պատասխանելու ձեզ ուղղուելիք հարցումներուն։

Տիւլուֆ վեր առաւ գլուխը։ Տեսաւ սեւազգէմ, արեան գիծի նմանող կարմիր փողկապով մարդերը...

Եւ ամբողջ մարմնովը սարսռաց։

Մթեւնոյն ժամանակ բանականութիւնը, մտածումը վերստացաւ, և գոչեց.

—Ո՞վ էք։ Եւ ինչո՞ւ հոս բերին զիս։

Իր առաջին զգայութիւնը սոսկում էր։

—Տիւլուֆէ, յարեց նախագահը, կը յիշէ՞ք ըլած երդումնիդ։

Լա Պալէն լռեց։

—Պիտի յիշեցնեմ ձեզ այդ երդումը։

Նախագահն արձանագրութեան տեսար մը բացաւ, և բարձրաձայն կարդաց.

«Ես, Պարթոլոմէ Տիւլուֆէ, Թուլոնի թիարանէն փախստական, կը խոստանամ ամեն պարագայի մէջ հնազանդիլ Փարիզի Դայլերուն ընկերակցութեան օրէնքներուն, կեանքս ընծայելով իբր երաշխաւորութիւն խօսքիս։»

—Տիւլուֆէ, ըսաւ նորէն անգութն մեռնելու, այս երդումն ըրի՞ր։

Տիւլուֆէ, աչքերը սեւեռուն, պատասխանեց.

—Այո, ըրի այդ երդումը...

—Ուրեմն Դայլ ես, ուրեմն հնազանդելու ես ընկերակցութեան կանոններուն... բայց մոռցա՞ր մեր կարմիր օրինագրքին յօդուածները։

—Մոռցայ... այո, չեմ գիտեր...

Թշուառը կը կակղէր։

—Պիտի յիշեցնեմ զանոնք քեզ, ըսաւ նախագահը։ Հրդ յօդուածը կ'ըսէ. «Դայլը ընկերակցութեան կը պարտի բացարձակ անկեղծութիւն. պարտաւոր է առանց վարանելու յայտնել իրմէ պահանջուած ամեն տեղեկութիւն, նոյն իսկ եթէ այդ տեղեկութիւններ վնասարեր ըլլան ազգականի մը, հօրը կամ մօրը, բարեկամի մը՝ օրքան ալ մտերիմ ըլլայ, վերջապէս եթէ իր կեանքն իսկ վտանգուի իր խոստովանութիւնովը...» Տիւլուֆէ, երբ այս երդումն ըրիր, վարպետը կարդա՞ց քեզի այս յօդուածը։

—Այո, այո, կը յիշեմ... երդումը ընցայ...

Տիւլուֆ դերմարդկային ճիգեր ընել կը թուէր իր կարողութիւններուն տէր ըլլալու համար։

Հիմակ դիտէր թէ ուր կը գտնուի։

Կը ճանչնար այդ ահռելի դատարանը, արիւնայեղ այլակերպութիւն մարդկ

առաջ, հիւանդ մը դարմանելու համար Ֆրանսայի Բան քաղաքը գացած էր, և երբ Լոնտոն դարձաւ, հիւանդէն ստացաւ վեց հոպար անգլ. ոսկւոյ չէք մը. բայց Սբը Անտրէէաս Բլաբը եւ դարձուց այս չէք, յայտնելով թէ եօթն օր Լոնտոնէ բացակայ մնացած ըլլալով իւր այցագին 750 ոսկին չանցներ։ Դիմաքինչ ըրաւ հիւանդն.— 750 ոսկւոյ նոր չէք մը գրկեց, բայց 6,000 ոսկւոյ չէքն եւս միասին գրկելով, խնդրեց Տոքթորէն որ այս գումարը գործածէ ազքատ հիւանդաց պէտքերուն։ Տոքթորն ալ 6,000 ոսկին Լոնտոնի գլխաւոր Հիւանդանոցներէն մէջն Տնօրէնութեան յանձնեց նոյն մարդասիրական նպատակաւ։

ՎԻԼՀԵԼՄ Բ. ԵՒ ՊԻՋՄԱՐՔ.— Օրուան գլխաւոր լուրը Վիլհելմ Բ.ի և իւր մեծաւորութեան պարոնայ Վարչապետին միջեւ գոյացեալ համաձայնութիւնն է. և դէպքն այս ձեւով կը ծանուցուի Պերլինի կէս-պաշտօնական թերթերուն մէջ։ Ծանուցինք թէ Կայսրն իւր Թիկնապահին հռչակաւոր Մոլդքէի որդւոյն ձեռամբ գիր մը գրկելով ի Փրիտրիխսրուհ, խնդակցութիւն յայտնած է ծերունի Պիսմարքին, իւր ապաքինութեան առթիւ։ Այս գրոյն առաքման հետ մէկտեղ, Նոբոս Տէօյչէ Ալկեմայնէ Զայթունգ գրէթէ պաշտօնական թերթն յայտարարարեց թէ Մոլդքէ դեր-գնդապետին պաշտօնը կայսեր անձնական նախաձեռնութեամբ կատարուած է։ Պիսմարք, իւր շնորհակալութիւնն յայտնելով ջերմապէս, ծանոյց թէ Պերլին պիտի դայ, Ն. Կ. Վիլհաւուութեան ծննդեան 35րդ տարեդարձին առթիւ. իւր խնդակցութիւններն անձամբ մատուցանելու։ Ասոր վրայ Պերլինէ ծանուցուեցաւ թէ «Պիսմարք Լէյման կայսերական պալատան մէջ պիտի ընակի»։ Պիսմարք արդէն եկած պէտք է ըլլայ Պերլին, որովհետեւ Կայսեր ծանը վաղն է։ Ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Վիլհելմ Բ.ի և Լէյմանին միջեւ այս դէպք խոսունկ ազդեցութիւն յառաջ բերաւ հասարակութեան մտաց վրայ։ Լրագրաց մեծագոյն մասը գոհունակութիւն յայտնեց ջերմապէս, առանց սակայն քաղաքական կարեւորութիւն տալու դէպքին։ Կայսրը կը գովաբանուի ամենուստ, այս տեսակ նախաձեռնութիւն մ'ըրած ըլլալուն համար։ Բաբիլի կոմս եւս իւր մասին կատարելապէս համաձայն գտնուած է կայսերական անօրէնութեան։

ՍԵՐՊՈՒՈՅ ԴԻՊԲԵՐԸ.— Նոր նախարարութիւն կազմուեցաւ Վիեննայի սերպ դեսպան Պ. Սիմիչի վարչապետութեամբ, որ ստանձնեց արտաքին գործերն և առժամապէս ալ ներքինայինը։ Զօր. Զորավարովիչ հանրային շինութեանց, գնդապետ Բաւլովիչ զինուորական գործոց, Պ. Նիքոլայեվիչ ներքին գործոց, Պ. Լոզանիչ առեւտրական և երկրագործական և Պ. Ճորճեվիչ դատական գործոց և առժամապէս ալ կրթական գործոց նախարար եղան։ Նախարարապետն յայտարարեց Սքուբշթինային թէ հաշտութեան և հանդարտութեան ընթացք մը պիտի բռնեն, երկրագործութեանց վերջ պիտի տան, կուսակցական կիրքերն արծարծելէ պիտի զգուշանան։ Նոր նախարարութիւնն ոչ մէկ կուսակցութեան կը պատկանի։ Օրէնքները ճշդիւ պիտի յարգէ, և լաւ յարաբերութիւններ պիտի տածէ օտար Պետութեանց հետ։ Այս յայտարարութենէ ետքն է որ Սքուբշթինայի նստաշրջանը փակեալ հռչակեցաւ Ալեքսանդր Ա.ի թագաւորին հրամանագրով, որոյ հայրը պախարակեց նախորդ արմատական վարչութեան ծայրայեղութիւնները։ Միլան արքայասէր զաւուն վրայ ազէկ կը խօսուի եղեր Պելգրատի մէջ և Նաթալի թագուհին ալ հոն պիտի դայ եղեր։ Պ. Սիմիչ շրջաբերական մը գրկելով Սերպիոյ դեսպաններուն, յիշեց թէ ամեն Տէրութեանց և մանաւանդ դրացեաց և Աւստրիոյ հետ լաւ յարաբերութիւններ պիտի մնակ նոր վարչութիւնը։

ԻՏԱԼԻԱ.— «Իտալիոյ Պանքային» և «Նարոլիի Պանքային» պանքատներուն գումարը մինչեւ 125 միլիոն ֆր.ի բարձրացնելու արտօնեց կառավարութիւնը, դիւրութիւն տալու համար տիրող դրամական և առեւտրական տագնապին առթիւ։

ՍՊԱՆԻԱ.— Մարեշալ Քամբոս Մարքի վիճակաւոր քով ի Մարաբէշ երթալու համար ճամբայ ելնելուն առթիւ բուռ. «Զգիտեմ թէ մեր բանակցութենէն հաշտութիւն պիտի ծագի թէ պատերազմ։ Մեր կառավարութեան հրահանգները խիստ են, և եթէ ալ խոսի պիտի պաշտպանեմ Սպանիոյ իրաւունքներն։ Եթէ հաշտութիւն կնքած դամ, այնպիսի կարգադրութիւն մ'ըրած պիտի ըլլամ յորմէ մեր երկրին մէջ հանրային կարգը կատարեալ գոհ պիտի մնայ։»

ԻՆՁԻԼՈՒԿՆՑՈՒ.— Այս օրերս շատ անձրեւ տեղաց ի Պերլին և Գերմանիոյ ուրիշ կողմերն, և թաց ու խոնաւ օդը կը սպառնայ երկար տեւել։ Պերլինի մէջ մանաւանդ հանրային առողջութեան վրայ խիստ դէշ ազդեցութիւն կ'ունի, աւելցնելով շնչառական գործարանաց հիւանդութիւնները, մանաւանդ ցնցղատապ (պրոնշիտ), կեղծմաչկութիւն և ինֆլուէնցա, որ յաճախ կը յանգի ծանրագոյն հիւանդութեանց և ողնտարեր կ'ըլլայ։

ՄԵՆԱՄԱՐՏ.— Ի Պերլին գինուորական համագումարներու դերձակ մը և հազարապետ Վիսմանի հետ Նիասա լիճը գացող լուսիկ մը մենամարտեցան՝ ցմահ կռուելու պայմանաւ։ 18 գնդակ փոխանակեցին և ի վերջոյ Տոքթորը կուրծքէն զարնուեցաւ մեռաւ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇԲԱԴՐԱՄՆ Լ պարիզ-Ռիո-Նը Դէ-ժանէյրոյ Ռէլ.— Ամերիկեան նախանգաց գանձային նախարար Պ. Քարլայլ հրաման գրկեց Փոլերանոցին որ Շիքագոյի Արուեստահանդէսին ի յիշատակ կոխուելիք չքաղրամը մէկ կողմ դրուի։ Շքաղրաւին գծագրութիւնը, զոր Պ. Սէն-Կոսան յօրինած էր, կը ներկայացնէ զԱմերիկա, մերկ, ոտքի վրայ, առնական հանդամանքով, մինչ այս ատենս մերկութիւն անվայել կը թուի նախարարին և անոր պաշտօնակիցներուն։ Մերկայոյթ անդամք ոմանք եւս, նոյն գծագրութիւնը տեսնելու պատեհութիւն ունեցած ըլլալով, բողոքեցին այս ֆրանսական արուեստագիտութեան դէմ, և մինչեւ իսկ պահանջողներ եղան իրենց մէջ որ տուգանքի ենթարկուի գծագրիչը։ — Շիքագոյի Արուեստահանդէսն ո'ըչափ դժբախտ եղած պէտք է ըլլայ որ նոյն իսկ ի պատիւ իրեն կոխուելիք չքաղրամն այսպիսի դժուարութեանց կը բախի։

ԹՈՒՐԻՆԷ կը հեռագրուի թէ Բիէմոնդէի Ալեքսանդրիա քաղաքին ժողովրդային Պանքան պայմանաժամ խնդրած է իւր վճարումները կատարելու։ Թուղթի վրայ, գոյքի երկու միլիոն ֆր. առաւելութիւն մը կ'ցուցնէ։

Ի ՓԱՐԻԶ Վէրնեը անուն անձն երկաթեայ բանտարկութեան դատապարտեցաւ՝ իւր առաջին կինն օրինաւորապէս կեցած ժամանակ երկրորդ կին մը առնելուն համար։

ՄԻԱՑԵԱԼ-ՆԱՀԱՆԳԱՑ կառավարութիւնը վերջերս ի Սան-Ֆրանչիսկո չինել տուաւ գրահաւոր շրջուն մարտանաւ մը, Օլիմբիա անուն, որ ժամը 21 ½ մղոնէ աւելի կ'ընթանայ, թորփիդաւ մը շրջալով հանդերձ։ Այս զոհացուցիչ արդիւնքին վրայ, չինող ընկերութիւնն ստացաւ 300 հազար տոլարի մրցանակ մը, պայմանադրեալ գինէն դատ։ Ոչ մէկ ընկերութեան երբեք այսքան մեծ մրցանակ վճարկած էր՝ չինած նաւուն սրընթացութեան համար։

ԱՂԳԱՔԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական ժողովն գումարուեցաւ այս չորեքշաբթի օր Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, ընդ նախագահութեամբ Ամէն. Ս. Պարտիրաք Հօր և առանձնաւորութեամբ Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյի։

Ազգ. Հիւանդանոցի բժշկական ճիւղին նկատմամբ Հոգաբարձութեան կողմէ ուղղեալ յայտագրի մը վրայ՝ ժողովն որոշեց Հոգաբարձութեան դիմանը հրաւիրել յառաջիկայ նստին, և խորհրդակցութեամբ անօրինել կարեւորն։ Այս խորհրդակցութենէն յետոյ՝ պիտի հրաւիրուին նաեւ գլխաւոր հայ բժշկներն և լաւի իրենց կարծիքն այն անօրինութեանց վրայ, որք ի գործ պիտի դրուին Հիւանդանոցի բժշկական ճիւղն աւելի զոհացուցիչ վիճակի մէջ դնելու և ի հարկին այս հոգն իրենց յանձնելու համար։

Ժողովը նկատելով որ Եօզղատի վիճակը զուրկ կը մնայ հովուական խնամքէ և Գաւառ. Վարչութիւնն անհրաժեշտ պէտք կը յայտնէ հոգեւոր հովուի մը ներկայութեան, պաշտօն յանձնեց Կեսարիոյ Առաջնորդ Գեր. Տրդատ վարդապետին առժամանակեայ կերպով երթալ Եօզղատ, ժողովուրդն հովուել հոգեւորապէս և ըստ օրինի կատարել տալով առաջնորդի ընտրութիւն՝ տեղեկագիրն ուղարկել։

Բերայի Թաղ. Խորհուրդը տեղւոյն ազգ. վարժարանաց մատակարարութեան բացը գոցելու համար նուագահանդէս և թատերական երեկոյթ մը տալու արտօնութիւն խնդրած էր։

Ժողովն՝ ըստ վարչական նախորդ որոշման՝ որոշեց նախապէս յղել խնդիրն Ուսումնական Խորհրդոյ, որպէս զի օրինական գործողութիւնները կատարուելով խնդրուի պէտք եղած հրամանը։

Ժողովն ընտրեցաւ Վանայ Առաջնորդի և վարչական ժողովոյ ընտրութեան խնդրոյն նկատմամբ վիճակին Պատ. Փոխանորդին ուղղելի հրահանգն, որ պատրաստուած էր նախորդ տնօրինութեան մը համաձայն, և որոշեց որ ուղարկուի նոյն հրահանգն և հեռագրով եւս կարեւորը ծանուցուի Պատրիարքական Փոխանորդին։

Գեր. Իզմիրլեան Սրբազան, որ մի քանի շաբաթէ ի վեր հիւանդ էր, հիմնական ազէկ է, և քիչ օրէն բոլորովին ապաքինելու յոյս տուած է զինք դարմանող բժիշկը, Տքթ. Սաեփան փաշա։ Ն. Գերապատուութեան ոչ բաղուկը բռնուած էր ջղային ծանր յօդատապէ, և ոչ միայն բոլորովին թմրած էր այլ և ընդհանուր մարմնոյն անհանգստութիւն կը պատճառէր՝ անքուն թողլով հիւանդն և ատատիկ ցաւեր յառաջ բերելով։

Սկիւտար Նոր Թաղի Ս. Կարապետ եկեղեցիէն կը ծանուցուի թէ Թաղական խորհուրդը եւ եկեղեցական դասն հրաւիրած են Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Տ. Գարբիել Ծ. վարդապետ Ճէվահիրճեան յառաջիկայ կիւրակէ առաւօտ Ս. Պատարագ մատուցանել եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել Ս. Կարապետ եկեղեցոյ մէջ, ի հանգիստ հոգւոց բարեյիշատակ ծնողաց Ունճեան Վսեմ. Մաքսուտ և Սրբկի էֆէնտիներու։

Կիւլպէնկեան ընտանիքը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամեն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ դրսնուիլ ողբացեալ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆԴԻ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան ու թաղման, և իրենց ցաւակցական զգացմունց հաւատիքը տուին այս արխուր առթիւ։

Սէլվաճեան, Պէնկեան, Դարբեան, Աճէմեան, Թիւրապեան, Գոլանճեան, և Խանճեան ընտանիքներն իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամեն անոնց որոնք հաճեցան ներկայ գտնուելով այրի տիկին Տիրուհի Սէլվաճեանի յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսին, ցաւակցութիւն յայտնել։

ՄԱՐԳԻՏՆԵՐ ՄԱՆԱՒԱՐՏԷԶԻ-ԵՒԱԳՈՅԻ ՏՂԱՅՈՅ Ի Ղ. Ց. ՄԱՐԴԱԲԵԱՆԻ

կը բովանդակէ առակներ, երգեր, խաղեր, հանելուկներ, մեծազարի օրինակներ եւ ՏԱՍԵՐԿՈՒ ԲԱՌ վարժից ՄԷ վանկերու, ՄԷ մայնաւոր ու բաղաձայն բոլոր զրերու։ Պատկերազարդ։ Դին 40 փարա։

Գնորդին շուրջ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԷ.— Իւլսայի երկրորդ ատենի տարեւոյտ օսմանեան հիւպատոսարանաց քննիչ Կրաչիանի էֆէնտիի։

Սանկտ Միքէլմասի ատենի՝ Մէսինէի գեղարանին պաշտօնեայ Լօմէր Ֆուատ պէյի և Եւմտական նոսխարարութեան թարգմանութեանց սենեկի քարտուղարներէն Ճէվտեդ պէյի։

Սալիսի ատենի՝ Պայազիտ գաւառին հեռագրական ու թղթատարական անօրէն Հաճի Իպրահիմ էֆէնտիի։

Վանայ Ազրակ գաւառակին Նախպանուանեցաւ Մուսթաֆա էֆէնտի, նախկին Նախպ Ներսիսի։

Կարնոյ Դերջան գաւառակին Նախպանուանեցաւ Խանդիլ Հագը էֆէնտի, նախորդ Նախպ Բէֆահիյէի։

Հալեպի Բիլիս գաւառակին Նախպանուանեցաւ Մուսթաֆա Բեամիլ էֆէնտի, նախորդ Նախպ Նէվշէհրի։

Տրապիզոնի Սիւրմէնէ գաւառակին Նախպանուանեցաւ Սիւլէյման Ֆահրի էֆէնտիի, նախորդ Նախպ Բէրբերոյի։

Ֆերիգուիեան ատենի արուեստ. Դ. զօրաբանակին՝ Կարնոյ ամրութեանց շինութեանց յանձնաժողովոյ նախագահ Միքիսիա Մէհմէտ Շեհապ փաշայի, որ 12րդ զօրաբաժնին հրամանատար կարգուեցաւ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Բ. զօրաբանակին պահեստի զօրաց 7րդ զօրաբաժնին (Աֆիոն Գարահիսար) հրամանատար Ֆերիզ Հիւսնի փաշայի։

Զորրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Կիրատոնի ռուսական փոխ-հիւպատոս Պ. Քօլարոյի։

Զորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ֆրանսական շրջենաւային Մէսաժրիի ընկերութեան Մէրսինի գործակալ Պ. Մարշալի։

Արհեստական շքադրամ՝ Միքիէլ վարժարանին ջրանիերկի ուսուցիչ Ճէրրահեան Դաւիթ էֆէնտիի։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ.—(Պ-շ-ծ-կ-ն Զեն-ց-ց-ա-ն) Ցունուար 11ի երեքշաբթի օրուան ժամ 6էն մինչեւ յունուար 12ի չորեքշաբթի օրուան ժամ 6, մայրաքաղաքիս մէջ քրիստ. դէպք ու մահ չէ պատահած։ Առաջուան բռնուածներէն երկու հիւանդներ ապաքինած են։

* * *

Ցունուար 12ի չորեքշաբթի օրուան ժամ 6էն մինչեւ յունուար 13ի հինգշաբթի օրուան ժամ 6, մայրաքաղաքիս մէջ քրիստ. դէպք ոչ դէպք պատահած է և ոչ ալ մահ։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Ցունուար 11ին Ադրիանուպոլսոյ մէջ քրիստ. կին մը մեռած է։ Այդ կնոջ գտնուած տանը մէջ ուրիշ կին մ'ալ վարակուած է։

—Ցունուար 3էն 11, Պրուսայի Բիրմասիի գիւղաքաղաքին մէջ քրիստ. չորս դէպք, որոց երկուքը մահացու։ Ցունուար 11ին նորէն չորս դէպք որոց մին մահացու։ Առաջուան բռնուածներէն երկուքը մեռած են։

—Ցունուար 11էն 12, Տրապիզոնի մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

—Առողջապահական ժողովն, որ ընդհանրապէս շաբաթը մէկ անգամ՝ երեքշաբթի օրերն ի նիստ կը գումարուէր, այս տարի ամեն կողմ երեւան եկած քրիստ. պատճառաւ սկսած էր շաբաթն երկու անգամ՝ այսինքն երեքշաբթի ու շաբաթ օրերն ի նիստ գումարիլ։ Արդ, հիւանդութիւնն անհետանալու ատենին հասած ըլլալով ժողովն ըստ առաջնոյն շաբաթը մէկ անգամ պիտի գումարի, սակայն վաղը արտասովոր նիստ մը կազմելով մաքրանոցներու խնդրոյն վրայ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱՆԵՐԸ.— Կ. Պոլսէն Մարմարա և նեղուցները (մինչեւ Զանաք-Քալէ) գացող նաւերը բժշկական այցելութիւն միայն պիտի կրեն ի Թուզլա կամ Քալիբրաթիա։ Իսկ այն նաւերն որոնք Սեւ Ծովու օսմ. նաւահանգիստ մը կամ Զանաք-Քալէէն անդին կերթան, 24 ժամու հսկողութեան պիտի ենթարկուին առողջապահական բժիշկ գտնուած նաւահանգիստի մը մէջ։ Նոյնպէս, Արեւ. Բումէլիի երկաթուղիով երկրին ներսերն երթացող ուղեւորք բժշկական այցելութեան միայն պիտի ենթարկուին Զանգանայի մաքրանոցին մէջ։ Այս տնօրինութիւնք դործադրելի են յունուար 12/24էն։

—Տրապիզոնէն, Սեւանիկէն և Ադրիկան Տրիպոլսէն եկող նաւերուն համար հաստատուած 24 ժամու հսկողութիւնը չնչուած է յունուար 11/23էն։

—Սիկիլիոյ նաւահանգիստներէն եկող նաւերուն համար դրուած քարանթինան, ինչպէս նաև Օտեսայէն եկող նաւերուն համար հաստատուած բժշկական այցելութիւնը, վերցուած են։

ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍ Բարձր. ձեվատ փաշա, որ երկու օրէ ի վեր հիւանդ էր, ապաքինած ըլլալով չորեքշաբթի օրը Բ. Դուռը գնաց և նախագահեց Նախարարաց Խորհրդոյ նստին։

ԱՐՏԱՔԻՆ գործոց նախարար և Պետական խորհրդոյ նախագահի փոխառոր Վսեմ Սայիտ փաշա, որ հիւանդ էր, ապաքինած ըլլալով, չորեքշաբթի օրն իւր պաշտօնատեղին գնաց։

ՅՈՒՆՈՒԱՌ Պատրիարք Ամն. Տ. Նէոֆիթօս չորեքշաբթի օրը Բերա երթալով այցելութիւն տուաւ ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտովի։

«ԱԼԻԱՆՍ ԳՐԱՆՍԷԶ»ի ի նպաստ չորեքշաբթի օրը ֆրանսական դեսպանատան մէջ տրուած հանդէսը փայլուն յաջողութիւն մը գտաւ։ Պ. Ֆէվրէ և երկու արուեստագէտուհիներ որոնք կը մասնակցէին այս ցերեկոյթին, ջերմապէս ծափահարուեցան և ծաղկեփունջեր ընդունեցին։

Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած էր 50 ոսկեակ առնուլ տալ իր կայս. անձնական Գանձուն նախարար Վսեմ. Փորթուգալ Միքայէլ փաշայի միջոցաւ, որ ներկայ էր հանդէսին։

Այդ հանդէսի հասոյթն եղած է 600 ոսկի։

Ալբերտ Ֆրանսէզն իր շնորհակալութիւնն յայտնելու համար երեք արուեստագէտներուն որոնք անձնուիրաբար մասնակցած էին սոյն հանդէսին, վեց ոսկի ՃՐՖ նուիրեր է Պ. Ֆէվրէին, մատանի մը՝ տիկին Ֆէվրէ-Պոնսոնին, և սիրուն քսակի մը մէջ դրուած 15 ոսկի՝ գեղատի Օր. Մարկիզիմ Նոտէնի, որուն երգուածքը մեծապէս գնահատուեցաւ։

ԱՍՍԱՖ ՓԱՇԱ, որուն պաշտօն յանձնուած է հսկել Մէքքէի մէջ կառուցանելի հիւրանոցին, հիւանդանոցին և այլ շէնքերու շինութեանցը դլխաւ, երեկ իրիկուն իւր հետեւորդ պաշտօնեից հետ ձիասէզ ուղեւորեցաւ կայս. Իզմիր շրջելու։

Շինութեան ծախուց յատկացեալ գումարին մէկ մասը յանձնուած է Ասաֆ փաշի և Ֆուատեալ մասն ալ Օսմ. Պանքային միջոցաւ պիտի ղրկուի։ Շինուածանիւթերու այն մասն, որ ասկից հայթայթուած է, նոյն շրջանաւով ղրկուած է։

ԹԱԼԷՌՆԵՐԸ.— Մէկ քանի նահանգներու, մանաւանդ Եէմենի մէջ շրջաբերուող թալէռները պատճառեղած են ապօրէն շահագիտութեան մը։ Ասոր համար է որ Եէ Էնի կուսակալն առաջարկիվը և Նամիք պէյի բացատրութիւններովը, թալէռներուն գլխը, որ 24ի բարձրացած էր, 12ի իջուցուեցաւ։ Այս զեղչը դժուարութիւններ յարուցած ըլլալով՝ յետամնաց տուրքերու հատուցման մասին, Եէմենի կուսակալը խնդիրը տեղեկագրած է ատ։ Արտաքնութիւն կը խնդրէ որ հանրային արկղերը 16 գրուշէն ընդունին թալէռները՝ յետամնաց տուրքերուն համար։ Ապագայ տուրքերու համար 12էն պիտի առնուին։ Բ. Դուռն ընդուներ է այս առաջարկը։ Ակից գաս՝ որոշեր է, վերջ մը դնելու համար շահագիտութեան, 25,000 մեճիտիէ ղրկել Եէմէն, որպէս թալէռներու շրջաբերութիւնը բոլորովին պիտի արգիլուի։ Արդարեւ կը լսուի թէ շատ օտարազգի վաճառականներ Եէմէն կը ղրկին թալէռներով ի մտուկներ։ այս կերպով 100ին 25 շահ կունենային։

ՄԱՌԱՆՈՒՂԷ.—Երէկ իրիկուն, Գատգիւղի վերջնամերձ շրջանը մինչեւ Սարայ-Պուրնու յառաջանալէ ետք՝ հարկադրուեցաւ ետ դառնալ թանձր մառախուղին պատճառաւ որ տարածուած էր ծովին վրայ։ Ուղեւորները կամուրջ եկան եւ գիշերը Բերա անցուցին։ Իսկ վերջին շրջենաւը թէեւ յաջողեցաւ երթալ, բայց մեծ դժուարութիւններ կրեց. Հայտաբ Փաշայի բացերը ժամէն աւելի կեցաւ. ծովեզերքն շատ մը նաւակներ օգնութեան հասան, որոնք կրակ վառեցին ճամբան ցցունելու համար։ Ժամը 2ին քառորդ մնացած Գատ գիւղի նաւամատոյցն հասաւ, անվտանգ ցամաք հանելով ուղեւորները։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ շինութեանց ժողովը նկատողութեան առած է Անատոլուի երկաթուղոյ ընկերութեան կողմէ պատրաստուած երկու սակաւոյցներ որ, կը վերբերին Հայտարբ Փաշայի քարափին վրայ կատարուելիք ապրանքներու փոխադրութենէն առնուելիք վարձքին։ Ժողովն յարմար դատած է առաջին սակաւոյցն ընդունելութիւնն, որով նոյն քարափին վրայէն անցնելիք ապրանքներու իւրաքանչիւր սակառաչափէն երեք զրուշ և կոտորակներուն համար ալ նոյն համեմատութեամբ վարձք պիտի առնուի, սակայն Հանրօգուտ շինութեանց ժողովն տառական ինչ ինչ սրբագրութիւններ ըրած և յաւելուած մ'ալ դրած է որով զինուորական փոխադրութիւնք զերծ պիտի մնան այդ վարձքէն։ Երկրորդ սակաւոյցն ալ կը վերաբերի քարափին վրայ ապրանքներ բեռնաւորելու և պարպելու վարձքին։ Ասոր մէջ ալ ոմի տակառաչափ տարողութիւն ունեցող և թեկ բեռցած իւրաքանչիւր վակոնի համար սահմանեալ գինն ապրանքին տեսակին ու արժէքին համեմատութեամբ չատ գտնելով՝ որոշած է զեղչ մը ընել. իսկ թէ՝ պարկի մէջ և թէ առանց պարկի փոխադրելի արմտեաց իւրաքանչիւր տակառաչափին համար սահմանուած գինը չափաւոր գտնելով նոյնութեամբ ընդունած է Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն ըստ այնմ վաւերացուցեր է այդ սակացոյցերը։

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐԻՆ մինչեւ Քօնեա շինուող երկաթուղւոյն աշխատութիւնները փութով առաջ կը տարուին։ Այդ գծին առաջին մասը որ Էսկիշէհրէն մինչեւ Սալյունտ կը հասնի, 66 քիլոմէդր երկարութիւն ունի և ձեռնարկուն՝ Պ. Պոնիֆի՝ աշխատութիւնները սկսաւ անցեալ սեպտեմբեր 1ին։ Այս 66 քիլոմէդրին 33 ը շինուած են արդէն։ Սալյունտէն ճիւղ մը պիտի շինուի գեպի Քէօթահեա, 10 քիլոմէդր երկարութեամբ։ Այս գծին յատակաձեւերը մատուցուած են կայս. կառավարութեան։

ԵՍՖԱՅԻ նահանգիստին մէջ արված մը պատահեր է անցեալ շաբթու։ Երեք սպայներ, որոց մէկուն կընկերանար փոքրիկ աղջիկ մը, մակոյկով կերթային շրջենաւ մը որ մեկնելու վրայ էր, երբ հովին սաստութենէն մակոյկը շրջեցաւ։ Երեք սպայները կրցեր են աղատուիլ օգնութեան փութացող նաւակներու միջոցաւ, բայց փոքրիկ աղջիկը անյայտ եղեր է ջուրին տակ. քանի մը ժամ եաք, իր դիակը գտնուեր է ծովափէն։

ԴԱՄԱՍԿՈՍԷՆ կը գրեն թէ զինուորական ատեան մը սկսած է դատել Սուրիոյ նահանգին ոստիկան-զինուորաց նախորդ հրամանատար Շաֆիկ փաշան, որ կայս. Իրատէի մը համաձայն պաշտօնէ դադրած էր դատաստանի ենթարկուելու համար։

ԵՈԶՂԱՏԻ նախորդ կառավարիչ Սհմիտ Շեվգը պէյ մայրաքաղաքս ժամանած է։

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՑ.—Ամասեայէն կը գրեն թէ քաղաքին մէջ տակաւին կապրի Հաֆիզ Ալի անուն մարդ մը որ հարիւր քսան տարեկան է։ Այս անձ մինչեւ վաթսուն տարեկան հասակը գինեվոլութիւն ըրած է և յետոյ հրաժարած է այդ մոլութենէն։

ՀԱԼԷՊԻ նահանգին նորընտիր Տէֆթէրտար Ֆէրիտ պէյ երէկ իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութիւնը ծրագիր մը մատուցած է Բ. Դրան՝ նահանգաց կեդրոններուն մէջ վարժապետոցներ հաստատելու նպատակաւ, ուրկից ուսուցիչներ ելնեն նախնական վարժարաններու համար։ Այդ ծրագիր յանձնուած է Պետական Խորհրդոյ ներքին ճիւղին՝ քննուելու համար։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ օսմանեան երկաթուղւոյ կեդրոնական Գոմբսէր կարգուած է հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան հաշուակալութեան դիւանի քարտուղարներէն Իհսան պէյ։ Նոյն նախարարութեան երկաթուղեաց ընդհանուր վարչութեան առաջին քարտուղար կարգուած է նոյն դիւանի քարտուղարներէն Իզզէթ պէյ։ Մասնագիտաց ժողովին առաջին քարտուղար կարգուած է նոյն դիւանի քարտուղարներէն Բէշիր էֆէնտի։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ դեսպանատան պահակ Բալֆէրա շրջենաւին հրամանատարն և սպայք՝ կայս. Իրատէով շնորհեալ արտօնութեամբ չորեքշաբթի օրն այցելեցին արքունի նաւարանի գործարաններն ինչպէս նաև Հաֆիզպէյէ, Օսմանիէ ու Հէյդէրիէ-ֆա մարտանաւերն և ամեն կողմ իրենց տեսած կանոնաւորութեան ու կատարելութեան համար գոհունակութիւն յայտնեցին։

ԱՆԶՆԱՊԱՆ ՆԱՒԱՊԵՏ ՄԸ.— Պէյքօզի մօտ, Ինճիր-քէօյի առվեւ իրարանցող հեշլենական աւազատանուի մը նաւապետը բէվվերի հարուած մը պարպեց գլխուն և մեռաւ իր առած վէրքէն։ Հազիւ տասերեք տարեկան իր Սթեֆանի որդին յայտարարեր է թէ կամրջակին վրայ կը գտնուէր երբ պայթիւն մը կը լսէ խուցին մէջէ։ Մանչը հոն կը վազէ անմիջապէս եւ կը տեսնէ իր հայրը որ բէվվերի մը կը բռնէր ձեռքը։ Մեծ դժուարութեամբ հրաշագէնը կը խլէ հօրը ձեռքէն եւ ծովը կը նետէ։ Տղան կը բացատրէ հօրն այս յուսահատական արարքին շարժառիթը։ Հանկարակ իր ջնջերուն, նաւապետը չէր կրցած բեռ գտնել երեք ամսէ ի վեր եւ իր նաւատիները իրարու ետեւէ ձգած գացած էին գործ փնտռելու։ Սթեֆանի յայտներ է նաեւ թէ իր հայրը շատ նեղ վիճակի մէջ գտնուելով առջի օրը դիմած էր նաւատիրոջը՝ օսմ. ոսկի մը ուզելու համար, բայց մերժուած էր հէջ մարդը։

ՆԱԻԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ.— Զորեքշաբթի առաւօտ Լոյտի Զէրէկ շրջենաւը Պուրկազէն Վառնայ գացած միջոցին, Սև ծովու վրայ տիրող թանձր մառախուղին պատճառաւ ցամաքին մօտ խրեր է։ Լոյտի Վառնայի գործակալութիւնը օգնութեան ղրկեր է Էսքիբ-ս շրջենաւը որ նաւահանգիստը կը գտնուէր, բայց մինչեւ իրիկուն մառախուղին թանձրութեան պատճառաւ, այդ շրջենաւը չէր կրցած որոշել թէ Զէրէկը ո՞ւր խրած է։

Կ. Պոլսոյ գործակալութիւնն ալ միջօրէին յետոյ հեռագրաւ իմանալով այս արկածը, Ա-ապրիլ շրջենաւը օգնութեան ղրկեց որուն մէջ կը գտնուէին քննիչ-նաւապետ մը, սուզակներ եւ այսպիսի պարագայի համար հարկ եղած գործիները։ Բայց Ա-ապրիլին հասնելին առաջ, Զէրէկ կրցած էր ինքնիրեն ազատուիլ առանց որևէ վնասի։

ԽԱՐԵՐԱՑՈՒԹԻՒՆ.— Մաղնիսացի Հաֆիզ Մէհմէտ անուն մարդ մը Իզմիրէն շրջենաւ կը նստի, մայրաքաղաքս բերել ծախելու համար տեղական 200 ծրար սրպաղոյ։ Շրջենաւին մէջ—ինչպէս կ'ըլլայ միշտ—բարեկամ մը կունենայ Խալիլ Բեմաէտին անուն, որ կը խոստանայ Պոլսոյ մէջ դիւրութիւններ ընծայել Մէհմէտին՝ ապրանքը ծախելու համար։ Կը հասնին Պոլիս և Մաղնիսացի վաճառականը կը հասաստուի Էվլիա խանն ի Մերճան։ Բէմալէտտին, իր խոստման համեմատ, երկու օրը անգամ մը կերթայ և մէկ քանի ծրար առնելով կը մեկնի՝ ծախելու համար։ Օրերը կ'անցնին և ծրարները հատիկ հատիկ կը փոխադրուին Բէմալէտտինին հոգածութեամբ։ Բայց Հաֆիզ Մէհմէտ կը տեսնէ որ ծախածներուն տակը չի բերեր Բէմալէտտին, որ արդէն 40—50 ծրար տարած էր։ Այդ համբերութիւնը կը հատնի խեղճ մարդուն եւ կը պահանջէ որ ծախածներուն տակը բերէ։ Բեմալէտտինի պատրուակները կը հատնին ու ճար մը կը փնտռէ այդ անել վիճակէն ազատելու համար։ Խարեբայութեամբ տոգորուած իրուղեղին մէջէն լոյս կը ծագի յանկարծ. ոստիկանութեան կը դիմէ և կը յայտարարէ որ «Իզմիրէն եկած ատենին շրջենաւին մէջ Հաֆիզ Մէհմէտ վատահաբար պատմած է իրեն թէ հինգ վեց տարի առաջ, կնոջ մը պատճառով, զոր երկու մարդեր լեռը փախուցած էին, մեռուցած է այդ առեւանդիչներն մէկը և մարմինն ալ գետն է նետած. այն ատեն ոստիկանութիւնը դիակը գտած էր, բայց ոճրին հեղինակը չէր կրցած ձեռք ձգել»։ Դիւրին է գուշակել թէ ոստիկանութիւնը լսելով Բէմալէտտինի այս յայտնութիւնը, անմիջապէս կը ձերբակալէ և կը բանտարկէ խեղճ Հաֆիզ Մէհմէտ

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Իտալական Բարեգործական ընկերութիւնը շբեղ պարահանդէս մը կուտայ վաղը գիշեր, Պառոն Պլանի տան մէջ, Այյազ-Բաշա։ Մեծամեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են այդ երեկոյթը եղական ընծայելու համար։ Իտալական նախորդ դեսպանի տան սրահները վայելչապէս կը զարդարուին այս նպատակով։ Ճոխ չքասեղան մը պիտի զբուի հանդիսականներուն տրամադրութեան ներքև։ Քօլօպիանօ կոմսը իր հովանաւորութեան ներքեւ առած է սոյն պարահանդէսը, որուն կազմակերպութեան համար կ'աշխատի գաղթականութեան երեւելիներէն կազմուած երկսեռ մասնախումբ մը։ Քոթիյէօնի համար գեղեցիկ կազմածներ նուիրուած են։ քառնէները, յատկապէս Եւրոպա յանձնարարուած, անակնկալներ կը վերապահեն պարուհիներուն։ Տոմսակները անուանական են։

ԾԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 25 Յունուար.—Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկշէն կ'երեւի թէ մեռաղդրամին վրայ աւելցած է 844,000 ոսկի, առեւտրական թուղթերէն պակաս է 412,000 ոսկի, պանքոտներուն վրայ աւելցած է 1,193,000, որով համեմատութիւնն է 54.41 %։

—Կ. Պոլսոյ անգլ. գեսպան Սըր Ֆիլիպ Քրըրի ամուսնացաւ այսօր Տիկին Սինկլէրի հետ, այրին հանգուցեալ Պ. Հէնրի Սինկլէրի։ Պակի օրհնութիւնը տեղի ունեցաւ ի Լոնտոն Ամենայն Սրբոց անկիւքան եկեղեցւոյն մէջ։

ՀՌՈՄ. — Սիկկիա կղզւոյն գործերը կատարելապէս կատարելապէս կարգադրուած են։

ՊԵՐԼԻՆ. —Դեր-գնդապետ Մոլդքէ, որ Կայսեր նամակը տարած էր Պիզմարքը իշխանին, միջօրէէն ետքը կառքով երկար պտոյտ մ'ըրաւ իշխանին հետ, և ապա անոր հետ ճաշեց։ Պիզմարք իշխանի Վիլհէլմ որդին եւս հոն էր։ Կայսրը նամակին հետ զրկած էր քանի մը շիշ խիստ հին և հաղուագիւտ գինի։

—Ռայխսանցլայրը պաշտօնաթերթը կը յայտարարէ թէ Մոլդքէ դեր-գնդապետին պաշտօնը Կայսրն ինք որոշած էր ինքնաբերաբար։

—Պիզմարք վաղը, ուրբաթ, պիտի գայ Պերլին։ (Տե՛ս այս աւուր Քաղաքականներուն մէջ։)

Վակտրան

ՀԱԼԱԹԻԱ, 14 Յունվար

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԳՐՈՅ	
3 տոկոս Լոնտրայի վրայ	105 %.
3 » Փարիզի »	22 80
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԲՈՆՍՕԼԻՏՏ	
Երէկ երեկոյ զոց. [Միաց. Դ. Սէրի]	25 07½
Բերայի մէջ	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	25 09
Կէս օրին	25 09
Թանկիլաթը Օսմանկէ երէկ երեկոյ	— —
» » ժամ 5ին	— —
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՔԵԹՂԹՈՅ	
Փոխառութիւն A. Սէրի	57 25
» B. »	35 50
» C. »	27
ԲԱՖԵՆՏՈՄԻՔ	
Սօսիլէթ ժէնէրալ Անգլ. Լը.	— —
Քրէտի ժէնէրալ » »	7 20
Պանք տը Քոնս » »	3 05
Օսմ. Շանժ է վալէօր » »	4 10
Ռէժի Օսմ. Ոսկի	18
Թրամուէյ » »	573
Սամ.Ապահովագր. Ընկ » »	310
Բուէլիի երկաթուղի Ֆր.	99 25
Բանքնոթով Լաւրիօմի	39

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 23 Յունվար

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	97 17
» » 4½ %	104 25
Օսմանեան բոնսօլիտէ Սէրի Դ.	23
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	491 25
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	— —
Օսմանեան երկաթուղի	99 87
» Բէժիի բաժնեթուղթ	409 37
Պանք Օթօման	600 62
Քրէտի Լիոնէ	776 25
Իտալական Ռանթ 5 %	73 75
Եգիպտական միացեալ	512 50
Զէջ Լոնտրայի վրայ	25 203
Օսմանիյէ (Օսմանեան բոնսօլիտէ)	431 25
ԼՈՆՏՈՆ, 25 Յունվար	
Անգլ. բոնսօլիտ	98 93
Օսմ. » Սէրի Դ.	22 75
» » » Ա.	57 05
» » » Բ.	35 50
» » » Գ.	24 12
Օսմ. փոխառութիւն 1871	101 50
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆթօն Լոն)	99 50
Պանք Օթօման	13 87
Այտընի երկաթուղի	12
Գասպայի երկաթուղի	14 25
Եգիպտական միացեալ (Լունֆիֆիէ)	101 50
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոշիլտ)	103 75
Հելլենական 5 %	30
Փոխառակութիւն Փարիզի վրայ	25 400
ՊԵՐԼԻՆ, 25 Յունվար	
Օսմանեան երկաթուղի	93 60
Օսմ. Բէժի	— —
Փոխառակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 320
» Փարիզի »	80 80

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

ԲԱՐԻԶ, 23 Յունվար

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	97 02
Եգիպտական միացեալ	— —
Օսմ. բոնսօլիտէ Սէրի Դ.	23 02
Օսմ. երկաթուղի	100
Օսմ. Բէժի	— —
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	— —
Բրիօրիթէ Թիւրք	— —
Պանք Օթօման	600 62

ԿՈՅՍ-ՄԱՐԳՐԻՏ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՄՈՒԼԵՌԱՆՈՒԹԵՆԷՆ ՆՄՈՇ ՄԸ

(ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ)

38-40 տարի առաջ Վանի Մոկս գաւառակի գիւղացիներէն մէկը կ'Մուսանայ, բայց քանի մը տարիներ այդ միութեան բնական արդիւնքը չը տեսնուելով, կը հանգցուի որ կիներն ամուլ է եղեր։ Անտանելի գժբաղդութիւն մը տարաբաղդ ամուսնոյն համար, բայց միւնոյն ժամանակ բարեբաղդութիւն այն կարգ մը մարդոց համար, որք գիտեն ամէն պարագայէ օգուտ քաղել։ Այս դասակարգին կը պատկանէր նոյն գիւղէն տէրտէր մը, որ մէկ իսօքով մասնայի երկրպագուներէն էր։ Անօթի չէր մնար թէեւ, բայց աւելի ուրախ կ'ըլլար որ փորը լեցնելէն զատ անոուկն ալ կարենար լեցնել։ և ինչպէս, ո՞վ պիտի իրեն դրամ տար։ գեղջուկները։ բայց եկու տես որ ատոնք ալ տաս փարայի վրայ եօթը հանգոյց կապող դասերէն են։ Պէտք էր բան մը մտածել, գեղջուկներու սրտին դպչիլ, առատաձեռնութիւնին չարժել։ Երկար բարակ մտածելց, եւ վերջապէս գտաւ։

Ցիչեալ կինը, Մարգրիտ, շատ երկիւղած եւ եկեղեցասէր կ'երեւէր։ ամէն օր եկեղեցին էր, եւ այդ առթիւ յաջողած էր իւր բոլոր ծանօթներու համակրութիւնը առ ինքն գրաւել։ Այդ կնոջ ամուլ ըլլալը նիւթ եղաւ քահանային բեղմնաւոր մտքին, որոճաց, որոճաց, եւ հասկցաւ որ այդ ամլութիւնը կարելի է շահագործել, միայն թէ պէտք էր կնոջ հաճութիւնը ալ առնել։ լարեց որոգայթը, եւ կինը մէջն ինկաւ, համաձայնեցաւ քահանային հետ. ինչ որ շահէին՝ հաւասարապէս բաժնէին։ Մարգրիտ կոյր զկուրայն հաւատուելու էր քահանային խրատներուն։ նա գիտէր ընելիքը։

Եւ ահա, օր մը մէկէն իմէկ գիւղին մէջ խօսք կը տարածուի թէ Մարգրիտ կոյս է եղեր, սուրբ է եղեր։ մե՛ծ իրարանցում։ տէր հայրն ըսած էր թէ իւր աչքով տեսած է որ Մարգրիտ, եկեղեցին կեցած աղօթելու ժամանակ, մէկէն ի մէկ տաճարի ներսէն կանաչ-կապոյտ ըսյսի շերտ մը փրթած է, եւ ուղղակի անոր գլխուն վրայ յանգելով, դայն շրջապատած է առնուշ մեղմ տարածումով մը։ Տէր հայրը կը հաստատէր թէ երկինք այդպիսով կը նուիրագործեն իրենց ընտրեալներու սրբութիւնը։ է՛հ, անկարելի բան չէր, երանելի Մարգրիտը ո՞րքան եկեղեցասէր էր, որքա՜ն աստուածավախ, խոնարհ, պարկեշտ, բարեսիրտ։ գինքը ճանչցող ամէն մէկէ կը սիրուէր, կը յարգուէր, մինթէ Աստուած կը թողո՞ւր որ այսպիսի սրբուհի մը սովորական մահկանացուի կոչտ կեանքով ապրէր։

Լուրը կայծակի արագութեամբ կը տարածուի գիւղ գիւղ, Մոկսէն Շատախ, Նօրատուզ, ամէն կողմ եռանդուս ոգիով, կրակոտ աւիւնով կը խօսուի Աստուծոյ հրաշքին վրայ։ Մարգրիտ՝ կոյս, սուրբ է եղեր, գլխուն վրայ լոյս է կաթե՝՝՝Ա՛հ, վայելու, երթալու, տեսնելու է։

Օր մը, մինչ կոյս-Մարգրիտ այլ եւս իւր անբաժան ընկերակիցը եղող տէրհօր հետ Մոկաց Փութիկ Ս. Գէորգ վանքը կը գտնուէր (1), եւ կը վայելէր մոտիկ զբաղեցաց խնկարկութիւնները, բազմած կակուղ օթոցներով զարդարուած աթոռի մը վրայ, յանկարծ գեղջուկներու բազմութիւն մը կը փրթի վանքին մէջ, երկու սեռէ, մանուկէն մինչեւ յետին ծերունին. անասելի խառնակութիւն մը, ժխոր մը,—Փութիկ Ս. Գէորգայ ուխտաւորներն ենք, կոյս-Մարգրիտ տի տեսնանք. կրօնամոլութեան չափազանցութեամբ բորբոքած այդ միամիտ լեռնչիկները հանդարտեցնել շատ դիւրին գործ չեղաւ Տէր հօր համար. խոստացաւ որ առաւօտուն պատարագ պիտի ընէ վանքի եկեղեցիին մէջ, եւ ժողովուրդը պիտի կարենայ հանիլ իւր սրտի փափաքին։

Առաւօտուն եկեղեցին փլելու ենթակայ էր, իրարու վրայ եկած էին, տանիքն ալ լի էր։ տերտերը կը պատարագէր։ կոյս-Մարգրիտ ժողովրդեան ճիշդ մէջտեղ լրջօրէն կեցած էր։ դուրսը պատուական արեւ մը կար. ժողովուրդը, ռամկի ապուշ հեսաբքութեամբ, անհամբեր կ'ըսպասէր թէ ե՞րբ երկնից լոյս պիտի կաթի օրուան դիւցազնուհւոյն վրայ։ չատ չուշացաւ, մինչ պատարագիչը տաճարի ներսը արարողութիւններով զբաղուած էր, ահա մէկէն ի մէկ անուշ լոյսով մը բոլորուած կը տեսնուի սրբուհւոյն գլուխը։ ինքը, միշտ անտարբեր, վեմ դէմք մը առնելով, որ լոյսին մէջ անբիծ կերպով կը ցոլար, կը սկսի խաչակնքել, մինչ ժողովուրդը հրաշքը տեսնելուն պէս, ինքիրմէ ելած, հիացման ծայրագոյն կէտը հասած, «օրհնեա՛լ է Աստուած, օրհնեա՛լ է Աստուած, ո՛վ կոյս Մարգրիտ, պարեխօս եղի մեր մեղաւոր խղդոց համար» պոռալով բազկատարած կը ծնրադրեն աղօթքներ մրմնջելով. լոյսը մէկ երկու վայրկենի չափ կը մնայ կոյսի գլխու շուրջը, յետոյ մէկէն ի մէկ անյայտ կ'ըլլայ. նոյն վայրկենին խորանէն դուրս կ'ելնէ տէր հայրը, և կ'սկսի զԱստուած փառաբանել սոյն հրաշքին համար. Այլ եւս կոյս Մարգրիտ ամբողջ գաւառին հարաւային կողմն էն սիրեցեալ սուրբն էր, տէրտէրի ձեռքին մէջ ահագին դրամներ կը թափուէին, շրջս կողմէն անոր բարեխօսութիւնը կդ խնդրուէր, հեռու կողմերէ ամէն տեսակ հիւանդներ կը դրկուէին, որպէս զի կոյսը ձեռքն ատոնց գլխուն դնէ և բժշկուին, անոր ձեռքով շինուած յուռութներ, հմայակներ

(1) Այդ վանքը կը գտնուի Մոկս գաւառի հիւսիսային կողմը պատող եւ զայն Գուտաչէն անջատող մի լեռնաշղթայի բարձրագոյն գագաթան, 14,000 ոտք բարձրութիւն ունեցող եղերով արտեւանի վրայ։ Այդ վանքի վրայ ուրիշ առթիւ կը գրեմ։

խիստ բարձր գներով սերտերէն կը գնէին և մասունքի մը պէս կը գործածէին, ահագին զոհողութիւններ կ'ընէին, որպէս զի ջուրի ման մը զրկեն և նա բարեհաճի անգամ մը ատով ջուր խմել, զգեստ մը զրկեն որպէս զի հաճի անգամ մը վրան առնել, որ այդ ամանով ջուր խմելով կամ այդ զգեստը հագնելով տանան Յիսուս Քրիստոսի պահպանութիւնը, ամէն չարէ փոքրանքէ ազատ ըլլան... ո՞ւր մէկն ըսեմ։

Համբաւը տարածուելով մինչեւ քաղաք (Վան) հասաւ. առաջնորդարանը յուզուեցաւ, ի՞նչ տարօրինակ բան. Վարագայ վանքի նախկին պահնորդապետ հռչակաւոր Մարգսի առաջնորդութեամբ խումբ մը մարդեր զրկեց որպէս զի այդ նորելուկ սուրբը քաղաք բերեն։ Մարգիս Մոկս հասնելով գտաւ քահանան, և յանուն Վանի ժամանակակից առաջնորդ Գաբրիէլ եպիսկոպոսի՝ պահանջեց որ կոյս Մարգրիտը քաղաք տանի. հրամանն ստիպողական էր. քահանան կմկմաց մէկեւ, բայց մը-տածելով որ մերժումը կրնայ հաղար տեսակ մեկնութեանց տեղի տալ, համակերպեցաւ սրբուհին քաղաք տանելու, և պաղտնապէս պէտք եղած հրահանգները տալով Մարգրտին, սուրբի մը արժանի վարքով ու պատուով Մարգսի եռեւն խնայելով մարգարիտական թափորը դէպի Վան քշեց։ Բայց, դժուարին վայրկեանը հոս էր։ Կոյս Մարգրիտի տարուելու լուրը իրարանցում առաջ բերաւ չլսկայքը։ Գեղջուկները կատղեցան. ո՞վ էր այդ Գաբրիէլ եպիսկոպոսը որ կը համարձակի իրենց պաշտելի կոյսը իրենց մէջէն վերցնել. ուստի Ուլմցիներու, վրուբիկներու խումբ մը Մարգսի եռեւէն ինկան, որ հասկցաւ վտանգը, և կարելի եղածին չափ արագաքալով, գիշերը ցորեկ խառնելով, շունչն Ախավանք առաւ, (Նարեկ վանքի հիւսիսը, Ծովեղերեայ գիւղ մը) գիւղացիները կը հասնէին, ծոմն ելնելու էր։ Լիուլի վարձատրութեամբ յաջողեցաւ քանի մը նաւակ գտնել, և Աղթամար նետեց իւր գասալիք խումբը։ Գիւղացիք ծովեղերք լեցուած, Աղթամար անցնելու կը սպասուէին։ Աղթամարայ այժմեան կաթողիկոսի նախորդը, Պետրոս Պիւլպիւլ Կաթողիկոս, գնահատելի աշակցութիւն մը նուիրեց փախստականներուն, և զանոնք նաւ մը լեցնել տուաւ։ Այլ եւս ազատուած էին։ Եւ Մարգիս յաջորդ օրը իւր խումբը Խորգոմ գիւղը հանեց (2)։

Հիւրերը ամենայն հոգածութեամբ առնէնորդուեցան գիւղի ակնառուոր Ռէս Խլոյի տունը, և մեծ պատիներով հիւրասիրուեցան։ Զէք երեւակայեր անուշտ թէ հոն կրնան հանդիստ ըլլալ, զի ամբողջ ձորի և Խօշաբի բնակիչները, արու թէ էգ, բազմութեամբ, կռուոնկներու հոլովի մը պէս սկսան վրթիլ, գալ, և Խորգոմ գիւղը մէկ օրուան մէջ բազմամարդ քաղաք մը դարձաւ։ Տուներ, տանիքներ լիուլի լեցուած էին, բայց դեռ կուգային ու կուգային. կատաբեալ ուխտաւորի մը դարձած էր տունը։ Կոյս-Մարգրիտը պերճօրէն իւր աթոռին վրայ նստած էր Ռէս Խլոյի բակին մէջ. 12 քահանայ, որք սիրով ինքդինքնիք կոյսի սրամտրութեան տակ դրած էին, կը շրջապատէին զայն. Սարգսի խումբն ալ յարգանօք քովը կը կենար, ուխտաւորներէն որը կուլար, որը կ'աղաթեր, որը բարեխօսութիւնը կը խնդրէր, գիրար կը հրէին, կը գլորկռտին, կոյսին մօտենալու համար. քանի մը կիներ ուտնակոխ ըլլալով վիրաւորուեցան։ Եթէ կոյս—Մարգրիտի անունը լսողներէն կային մարդիկ, որք չը հաւատային այդ բանին՝ այդ ալ Խորգոմցի Սօսընկանց կոյր Ղազարն մէկը՝ և Անգլ գիւղի Տ. Գէորգ քահանա էին (3)։ Ցիչեալները որքան որ կը գոռային, կը քարոզէին գործին ոչնութիւնը, այնքան ալ «ձայն լարբառոյ յանապատի» կ'ըլլար. մոլեռանդութեան զգացումը սոսկալի կերպով կը տիրէր։

Յաջորդ օրը, իրիկուան կողմ, Սարգիս առաւ Կոյս-Մարգրիտը և դէպի քաղաք ուղղուեցաւ։ Պարզապէս սքանչելի թափոր մըն էր։ Ճամբուն երկայնութեան վրայ երկու կողմէն շարուած էր բազմութիւնը, և երբ Օսմանկոյ կոյր Ղազար կը կշտամբէր առանց անմտութիւնը, անոնք կ'ըսէին—Բա՛, ա՛ւս, անաստուած, սուս էլի, պէրանդ փակուի, զաթի պլիթիւն պլիթիւն մէկ սաղլամ աչք ունի, չէ կէ՞ մկա Կոյս-Մարգրիտ էն էլ կը քօցցուցի։

Վերջապէս քաղաք կը հասնին, որուն եռեւէն և Շատախի գիւղացիները, բայց բարկութիւններն այլ եւս անցած։ Քաղաքն ալ սաստկապէս հետաքրքրուած էր։ առաջնորդարանը, կոյսին հաւատացող գեղջուկներու ներկայութեան պատճառաւ հարկ եղած պատիւն ըրաւ կոյսին, բայց վերջապէս գործը հասկնալու էր։ Ցեռոյ չը գիտցուիր ինչ եղաւ։ հաւանական է որ թէ՛ կոյսը և թէ իր առաջնորդ քահանան խիստ կերպով հարցաքննութեան ենթարկած ըլլան. այսքանը մէկէն ի մէկ յայտնուեցաւ թէ այդ խայտառակութիւնները բոլորն ալ սուտ բաներ են, թէ քահանան խոստովանած է որ ինք դրամ շահելու համար ուզած է միամիտներու այդպիսի բան մը կլլեցնել թէ ինքմարգրիտի գլխուն վրայ ուզած ատեն արեւի լոյսը կ'անդրադարձնէ եղեր... «Հայելի՞ով», որ նոյն վայրկենին գրպանէն գտնուած է, եւ թէ առաջնորդանը հարկն ու պատշաճը պիտի անօրինէ։ Գեղջուկներու յուսախաբութիւնը տխուր էր։ ի՞նչքան զոհողութիւններ ըրած էին, ի՞նչքան դրամներ վատնած էին, ի՞նչքան արտասուած ու սիրտ մաշեցուցած էին։ Քահանային հարկ եղած պատիժը տրուեցաւ, և տեղւոյն ամենէն ազդեցիկ անձը կարգեց՝ այլ եւս պատուէ ինկած և ամենուն ծաղրելի առարկայ եղած խեղճ կոյսը երիտասարդի մը հետ, և ժամանակէ մը յետոյ երկու-երեք զաւակներ ունեցան։

Եւ երբոր երբեմն դրացի շաղակրատ կիները շուրջը լեցուելով կը հեգնէին։ «Բա, Մարգրիտ, քո կոտ խորեմ, չէ տիւ սուրբ էր, տիւ կոյս Մարգրիտ էր, ապա էսա կանտրկլուզ եթմնիեր ո՞րտեղէն խաներ» ինքը կը ժպտէր, որոյ մէջ միամիտները խարած և սրտին ու զգացմանց հետ ուղղածին պէս խաղացողի մը չէջը կար։

ՀՄԱՅԵՍԿ ՆԱՐԼԵԱՆ

ԱՐԿԱԾՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԻ ՄԸ

Փոքր-Ռուսները (ռուս թատերախումբ մը, որ Ռուսիայէն Ֆրանսա գացած էր ներկայացումներ տալու և որ ընաւ յաջողութիւն չէր գտած) հաստատեցին իրենց դրամները։ շատ դարձուածքներէ ու դառնութիւններէ ետք Մարսելիա հասան, և այսօր իրենց երկիրը երթալու տենչ միայն ունին։

Այս խեղճ ալարածները, իրենց արուեստին պէս միամիտ, Փարիզ մեկնած էին զուարթ, ժպտաչուրթն և հաւատքով առլի, համակ արժանապատուութեան առաջին շարժումի մը հնազանդած և իրենց կարկառուղ դիմոտ ձեռքերը ետ մղած ըլլալնուն հպարտ։

Հասկնալու համար այս մանկային անխուսութիւնը, պէտք է հաստ ըլլալ մեծնոզներուն, երկրին, մնացեալ հողին ընութեանը, ուսկից արիւնը կը բխի։ Պրլթանեի կղանիթը հզօր, գործնական, ամուր մարդեր կ'արտադրէ։ Փոքր-Ռուսիոյ սեւ ու արգաւանդ հողերը, որոց առատաձեռ բուսանութիւնը այնքան քիչ հերկ կը պահանջէ, կը պատրաստեն զուարթ, արուեստագէտ, անհեռատես, վաղորդայնի համար անմտատանջ մարդեր։ Կարելի է փոխել այս ամենը։

Կը հարցնեն Փոքր-Ռուսի մը թէ ի՞նչ կրներ եթէ մեծ մարդ մը ըլլար։

—Երկու շիշ վոտկա կ'առնէի և երկիրս գառնալով կը խմէի, կ'երգէի, կը պարէի։

Փոքր օրինակ մը կը բացատրէ այդ երկրի զուարճութիւնն ի բարը։

Օտեսայի երիտասարդ մը, փոքր վարժարանի մը մէջ անոնց թռչակով ուսուցիչ, տարի մը ամբողջ բաւական կլորիկ գումար մը դիզելէ ետք, մտքը դրած էր երկիր տեսնել և տեղւոյն վրայ երթալ սորվիլ Ֆրանսերէնը, որուն գիտութիւնն անհրաժեշտ էր իր դիրքը բարւոքելու համար։ Երրորդ կամ չորրորդ կարգի վակոնով ճամբորդած էր, քիչ ուտելով՝ դրամ չի ծախսելու համար, և Փարիզ հասած էր տասնհինգ օր մնալէ ետք Պերլին, ուր հիւանդացած էր զրկումներու պատճառով։ Այս անակնկալ հիւանդութիւն զգալի կերպով քիչցուցած էր իր դրամը։ բայց, առանց վհատելու, շարունակած էր ճամբան, Աստուծոյ յանձնելով ինքզինքը։ ի Փարիզ, իջեւանած էր Շանդ-Էլիզէ թաղին մէկ պանդոկը։ Երբ ութերորդ օրը հաշիւը ներկայացուցին իրեն, տեսաւ որ իր ակնկալածէն տասն անգամ աւելի էր։ Հոն թողուց իր գիրքերն, և ուղղեն յոդնեցուց լուծելու համար սա դժուարին խնդիրը։

«Ի՞նչպէս ապրիլ Փարիզի մէջ՝ օրը տասը սուս»։ Մեծ-պարք էր, և գտնէ ապաստան մը ապահովելու էր։ Դալով Ռուսիա դառնալու խնդրոյն, անոր վրայ մտածելու անգամ չէր։ Ի՞նչ ամօթ ետ դառնալ, առանց Ֆրանսերէնը սորված ըլլալու։ Ֆրանսացի մը իր տունն առաւ զինքը։ Տասնհինգ օր մնաց հոն, երբեք դուրս չելլելով, թոյլատելով իր ռուսերէն քերականութիւնը, և քրտինք թափելով հանձնաժողովի դժուարութիւններուն հանդէպ։ Երբ հարկ եղաւ մեկնելու վրայ մտածել, ռուսն իր քսակը քննեց. հարիւր ֆրանքի չափ ունէր, որուն քսանհինգ ֆրանքը զեղչելու էր, զոր իր դպրոցին անօրէնը առած էր դնելու համար համատարած աշխարհագրութեան մը, տասերկու շալիկ և հովանոցաւոր գաւազան մը։ Գնաց իր գնումներն ըրաւ անվրդով և ետ դարձաւ ամենաողջմտուկ կերպարանքով և 50 ֆրանքով։ Հարկ եղաւ գումարը լրացնել՝ զինքն հայրենիք զրկելու համար։ Կայարանին մէջ արցունքոտ աչքերով հրաժարեց իր բարերարը։ Այլ վրան լուր չառնուեցաւ, և սակայն բնաւ միաբէն կված ըլլալու չէ նեօյելիի փոքր տունը, միակ յիշակերտը զոր տեսած ըլլայ ի Փարիզ։

Փոքր-Ռուս խումբին արուեստագէտները այս գոյնական ոգին ունին։ Ամենէն խոհականները, որք առաջին անցաղողութենէն իսկ ուզած էին հայրենիք երթալ, եւաքէն սկսան տարակուսիլ իրենց վրայ։ Թշուառութենէ դերծ մնալով Ֆրանսայէ կատարած նպաստներուն շնորհիւ, խնդրած են ռուս գաղթականութեան մէկ անդամէն փոքր գումար մը պահել իրենց համար, որ մեկնելուն օրը միայն յանձնուի իրենց։

Գալով միւս քառասունրսիթին (ամբողջ խումբը վաթսունրհինգ հոգի է), Պորտօ ուղեւորած են անձայն անչշուկ։ Վասն զի երաժիշտները, գործնական մարդեր, մինչեւ վերջին վայրկեանը մերժած էին անոնց հետեւիլ, որով իրենք ներկայացում տուեր են առանց երաժշտական խումբի։ Պորտոցիները, առաջին ներկայացման երեմալէ ետք ռուս արուեստագէտներու սիրուն համար, նորէն իրենց թատրոնները դարձեր են։ Խումբը Պորտօէն Մարսիլիա գացեր է։ Ով գիտէ, գուցէ տակաւին յոյս ունէին։ Բայց թշուառութիւնը Փոքր-Ռուսերու խումբին հետ կը քալէր։ Այսօր անոնց կոկորդը կը սեղմէ և բռնի իրականութեան կը բերէ զանոնք։

Ի՞նչ զարմնում այս խեղճ մարդոց համար։ Ռուսիան մեկնած էին ոչ միայն յիշատակելի յաջողութիւն մը գտնելու յոյսով ի Ֆրանսա, այլ եւ բարեկամ ժողովուրդի մը երեւնալու խնդով, իրենց։ Գիտուններ, գիտուորականներ, քաղաքներ, գեղացիներ Ռուսիոյ ամէն կողմերէն հեռագիրներ և ուղերձներ ղրկած էին իրենց։ անձամբ ուզած էին գալ փարիզցիներուն բերել բան մը իրենց հայրենիքէն, ցուցնել թէ ինչպէս կ'ապրին, ինչպէս կ'երգեն, ինչպէս կը պարեն, ինչպէս կը խնդան հոն։ Պատրաստներով յզիւն և վստահութեամբ լեցուն, զուարթօրէն թռան ի Ֆրանսա՝ Մարսէլէզը երգելով։ հասնելուն պէս՝ կսկծուն տարաւորութիւն ունեցան այն ուղեւորներուն որք, տաժանագին ճամբորդութենէ մը ետք ուրախութիւն պիտի զգային բարեկամ ձեռքեր սեղմելով, սակն դէմքեր միայն գտնեն։ Դէշ երազի մը պէս վանեցին այդ տպաւորութիւնը։ Հպարտութեամբ մերժեցին ինչ որ ողորմութիւն մը կը նկատէին, զայրոյթով մերժեցին հրաւէրները բեմայարդարի մը որ պատրաստ մը կ'առաջարկէր անոնց Պոլիս, Հոլանտա և Գերմանիա, ուր յաջողութիւնն ապահով էր, կ'ըսէին իրենց։

«Ոչ, Ֆրանսայի մէջ կուգենք մեր փոխարինութիւնն ստանալ։ Վաղը մերն է... և Փարիզի մէջ պիտի տեսնէք մեզի...» կ'ակնկալցուցնէին ժպտելով։

Դիմակայ անձեր, ըսելով անոնց թշուառութիւնը, պէտք եղած գումարները զրկած են անոնց, և ուրիշ կողմէ նպաստներ եղած են։ Փոքր-Ռուսները շրջենայնային երկու ընկերութիւններու գիմած են իրենց անցագիրն հասկնալու համար։ Ճամբու ծախքը 3700 ֆր. հաշուած է։ Փարիզի ռուսական դեսպանատունը փոխով կ'աշխատի անոնց մեկնումը համար։

ԴԵՂԱՐԱՆ

ԱՐՍԷՆ ՄԵՐՀԱՄԷԹՅԵԱՆ

Օրենսդրական Թրամվայ Ճապոնի

Վերջերս նոր զեղարանին մէջ կը գտնուի Եւրոպական առաջնակարգ գործարաններէ բերուած ամեն տեսակ Թարմ եւ ընտիր գիներ, գարեկան եւ անգլիական պատրաստ գիներ, հանրաչաշ Թարմ ջուրեր, Նորվեկիոյ Մօրիս ձկան իւղ, հրանոցաց համար լաւ տեսակ ոգեր գինեաց, տեղական եւ օտար գինիներ, նոյնպէս եւ մասնաւոր գինեներով պատրաստուած գինիներ, շրջօրեայ, անուշ ալ ուտելիներ եւայլն։

Աւելորդ չէ ըսել թէ, գինեաց ընտրութեան հետ՝ պատրաստութեան մարդութիւն եւ ամենայն ոյժ ու խնամք ի գործ կը դրուին։ Գինները չափաւոր։ 947 4—4

ԿԻՆՆ ԻԲՐԵԻ ԱՄՈՒՍԻՆ

Հեղինակ՝ ԲՐՕՖ. ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԴԻԼԻԷՐԻ

Թարգմանեց Գեորգեանեան Մ. Կ. ՆԱՀԻԿԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գլ. Ա. Լոնդ, իբրեւ բնակարան Լայ, առն Լանդիոյ մարդմանցի եւ հոգեկան ինքնութիւնը։ — Գլ. Բ. Գեղարուեստական ոգեղեն եւ հոգեկան ազդեցութիւնը։ — Գլ. Գ. Նուսանաստաստութիւն կնոջ, իբրեւ ազատ կրնայ։ — Գլ. Դ. Սարսափելի։ — Գլ. Ե. Ցանցիկներուն։ — Գլ. Զ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Է. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ը. Ցանցիկներուն։ — Գլ. Թ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժա. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժբ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժգ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժդ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժե. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժզ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժէ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժը. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ժթ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Ի. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իա. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իբ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իգ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իդ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իե. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իզ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իէ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իը. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Իթ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լա. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լբ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լգ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լդ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լե. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լզ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լէ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լը. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Լթ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մա. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մբ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մգ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մդ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մե. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մզ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մէ. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մը. Ինքնասիրութիւն։ Ցանցիկներուն։ — Գլ. Մթ. Ինքնասիրութիւն

ԳՈՆԻԱՔ

Ա. ՍՏ Ի. ԵՒ Ե. ՄԷԹԱՔՍԱՍ ԵՂԲԱՐՑ — Ա. ՍՏ Ի. ԵՒ Ե. ՍՏ ՄԷԹԱՔՍԱՍ ԵՂԲԱՐՑ

ՀԱՄԱՇԽԱՐԱՅԻՆ ՍՊԱՌՈՒՄ ՀԱՐԱՋԱՏ ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԽԱՂՈՂԻ ԳԻՆԻԷՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԱԼ

ՅՈՆՋՆԱԿԱՏԱՐ ԱՐՔՈՒՆԻ Յ Ն. Վ. ԹԱԳԱԻՈՒԻՆ (15 Դեկտ. 1892) — ԱՐՔՈՒՆԵԱՅ Ն. Թ. ԹԱԳԱՃԱՌԱՆԳ ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆՈՍԻ (16 Յունվ. 1893)

ԵՒ ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԱՑ

Գրաւոր յանձնարարութիւններով վաւերացեալ թէ՛ ներքին և թէ արտաքին նշանաւորագոյն բժիշկներէ, եւ քիմիագէտներէ՝ որոց անուանքը տեսնուին իւրաքանչիւրը՝ յիշի վրայ փաթթուած վկայագիրներուն մէջ։

ՍՊԱՌՈՒՄ.—Արտաքին յանձնարարութիւնք եւ առաքում վեցամսեայ 1892ին հոկտեմբեր ամսոյն սկիզբէն մինչեւ 18.37 ապրիլի սկիզբը։ 12,314 ՄՆՏՈՒԿ եւ 219 ՏԱԿԱՌ ԳՕՆԵԱՔ հաւաստեալ պաշտօնական գրութեամբ Պիռէայի նաւային գործակալաց, այսինքն Թանելլինիօնի, Պրոմվիկի, Լոյտի, Ֆրէսինէի, Մէսաժերիի, իտալական Ֆլորիոյի շոգենաւային ընկերութեանց։

ՍՈՒԱՔՄՈՒՆԵՐ.—Յեգիպտոս, Կարմիր ծովոյն եզերք (Սուաքիմ, Մասուա եւ այլուր), Փորթ Սայիտ, Սուէզ՝ Արաբիոյ, Գրուբ, Լաթաքիա, Խաքէնտերուն, Կիպրոս, Սուսամ, Սագըզ, Իզմիր, Կրլտէ, Միտիլլի, Տարտանէլ, Այնոսլոս, Սէլանիք, Փորթոլաղօ, Գալալա, Տէլտ-Ազամ, Կ. Պոլիս, Օրոսս, Սինոպ, Սամսոն, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռուսաստան, Իպրայիլ, Կալաց, Սուլինա Բէսարաբիոյ, Մէտուն, Ալպանիա, Թիրիէսդ (Գերմանիոյ համար) այսինքն։

Փանելլինիօնի շոգենաւերով մնտուկ 4,042 տակառ 94։—Պրոմվիկի շոգենաւերով մնտուկ 5,704 տակառ 65։—Ռուսական շոգենաւերով մնտուկ 1,729 տակառ 47։—Լոյտի շոգենաւերով մնտուկ 436 տակառ 6։—Ֆլորիոյի շոգենաւերով մնտուկ 185 տակառ 7։—Ֆրէսինէի շոգենաւերով մնտուկ 174։—Մէսաժերիի շոգենաւերով մնտուկ 44։ Գօնեաթ բնդ ամենը մնտուկ 12,314, տակառ 219։

Առագաստաւոր նաւերով, այլ եւ այլ միջոցներով, որպէս նաեւ տէրութեան զանազան գաւառաց առաքումներն եւ տեղական սպառումը չեն պարունակուիր վերի քանակութեանց մէջ։

Գօնեաթի պարկեշտ ընդհանուր-ապատատ օտար էրէքներուն մէջ 1,000,000 ֆրանքի արժողութիւն։ ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՕՆԵԱՔ 600,000, ՇԻՇԻ ՀԱՄԱՐ ՅԱՐՄԱՐ ՏԱԿԱՌԱՑ ՄԷՋ։ Երաշխաւորութիւն գուա խաղողէ հարազատութեան 100,000 ֆրանք։ սոյն զորեարանին մէջ կը պատրաստուին նաեւ անուշ ըմպելիաց բոլոր տեսակները խաղողի հարազատ ցքիկ։ Ցոյժ ընտիր տեսակներ եւ եւրոպականներու հետ մրցելու կարող։ Նոյնպէս տակառներով ընտիր Ռոմեր եւս կը վաճառուին։ 773

ԳՈՐԾԱՐԱՆ «ԱՄՊԷԼՕՍ, (ԱՅԳԻ)» Ի ՊԻՐԷԱՅ «ԱՊՈԼԼՈՆԻ» ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ԿԻՑ։

ԻԻՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ ՀԲՐԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Հասցէագրել ի Փարիզ էր Կէրէոնոպոլէն, Պանի փողոց, Թիւ 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10 000 000
Պահեստի դրամ	»	7 650 000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15 328 801
Վճարուած վնասք	»	176 000 000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիոն-Լիոն»	»	144 500 000

Ի. Կ. Գալա, Ընկերութեան գրասենեակը՝ ՕՍՄ. ԿՍԵՍ. ՊԱՆՔԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քարէրլեան, մասնաւոր անօրէն ի Կ. Պոլիս, Գալաթիա, քարաքէօյի հրապարակը Եէնի-Ման, առաջին յարկ։ 690

ԹԻՒ 4711

ԱՄԵՆԷՆ ՈՒԺԳԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱՊԱՀՈՎ ԴԵՂԱՑՈՒՅՑ ԵՒ ԱՐՈՄԱՅՆԵՐՈՒ ՕՅԾ ՄԱՔՍԻՄԱԼ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՄԱՐ

Օ ՅԸ ԿՕԼՈՆԵԸ
(Պիտակ կապոյտ-սպի)
FERD. MULHENS, COLOGNE
Ճանչցուած լաւ
ԼԱՒԴՈՅՆ ՄԱՐԲԱՆ

Կը գտնուի հանրութեան ամէն վաճառատներու մէջ։ 844 27—48

ՄԱՆԿ ՀԱՒԱՔՈՒՆ

Կ. ՆԱՎՐՈՒԶԵԱՆ ԵՒ Ց. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

Ցեղագրեալ Ռիբէվա արհեստագործարանի մէջ Մարսիլիա, Բուենոս-Այրէս, Թանանարիվ

Թէյ, լօգու